

"Fördel döv"
på Dövas
Dag

Hon prisas för
sitt internationella
engagemang

Förbundet kräver
sanningskommission

ledare

TOMAS HELLSTRÖM

” Okunnighet hos hörande som har direkt eller indirekt kontakt med döva och teckenspråk är ett stort och ständig återkommande problem.

Vi ska möta nya utmaningar och nå våra mål

Nu har turen kommit till mig att skriva ledare till Dövas tidning som nyvald ledamot i SDR:s förbundsstyrelse. Vill säga tack till de dövföreningarna som deltog på förbundsmöte i maj månad. Förtroendet som jag fick ska jag förvalta väl och vara delaktig i det viktiga arbetet för döva och teckenspråk. Det är ett stort ansvar att sitta i styrelsen.

Det ska bli spännande och inspirerande att vara med och leda arbetet i förbundet enligt kongressbeslut och bevaka aktuella intressepolitiska frågor.

Nyligen har regeringen presenterat sin strategi för funktionshinderpolitiken 2011 – 2016. Den är uppdelad på nio prioriterade områden: arbetsmarknad, social, utbildning, transport, IT, ökad fysisk tillgänglighet, rättsväsendet, folkhälsa, kultur, medier och idrott. Information om strategin finns på Handisams hemsida. Där står att myndigheter, landsting och kommuner ska göra allt för att det ska bli bättre för personer med funktionsnedsättning.

Dessutom har Sverige åtagit sig att följa FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Jag kan personligen lova att SDR kommer att arbeta kontinuerligt med de frågor som berör oss teckenspråkiga personer.

Min förhoppning är att regeringens nyligen presenterade strategi ska förbättra möjligheterna att få igenom våra krav i den pågående parlamentariska utredningen om tolktjänsten. Den har tagit mycket av våra resurser. Givetvis arbetar vi också med andra frågor, till exempel skolfrågor som just nu är aktuellt, liksom viktiga sociala frågor.

Okunnighet hos hörande som har direkt eller indirekt kontakt med döva och teckenspråk är ett stort och ständig återkommande problem. Det är något vi ska arbeta intensivt med, för att teckenspråkiga personer ska få bättre service och vård samt bättre möjligheter till tillgänglighet och delaktighet.

Till sist vill jag säga att trots försämrad ekonomi och minskade resurser på SDR så är jag optimist inför framtiden. Vi fortsätter arbeta med att stärka ekonomin och bygga upp ett stabilt förbund. Vi ska genom befintlig och ökad kompetens möta nya, både lätta och tunga utmaningar och nå våra mål.

Och sist men inte minst ska vi inte glömma att dövföreningarna är en viktig del av SDR och SDR behöver dem och de behöver SDR.

TOMAS HELLSTRÖM, STYRELSELEDAMOT

SDR hemsida:
www.sdrf.se/sdr
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vx: 08-442 14 61
Texttel. vx: 08-442 14 60
Fax: 08-442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vx: 0247-641 00
Texttel. vx: 0247-641 01

Förbundsordförande
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 62
3G-mobil 0735 200 902

Förbundssekreterare och informationsansvarig
Helena Fremnell
hfre@sdrf.se
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Material till Slingan
webbredax@sdrf.se
Telefax 08-442 14 99

Bli medlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Telefon vx 0247-140 65
Fax 0247-105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 24
Taltelefon 0247-641 30
Fax 0247-101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

SPRÅKFÖRTRYCKET: Dags för en sanningskommission

DÖVAS DAG: Fördelar med att vara döv

FIRANDE: Färglatt firande kan bli ny tradition

Innehåll

OMSLAG: MARKKU JOKINEN OCH KERSTIN KJELLBERG. FOTO: TOMAS LAGERGREN

4 <i>I KORTHET från när och fjärran</i>	14 <i>Pippi på teckenspråk med Tyst teater</i>
5 <i>Nekades tillträde till lekhörnan</i>	16 <i>DT firar 120 år – historisk tillbakablick</i>
6 <i>Dags för en sanningskommission</i>	18 <i>Blandad kritik för skolutredningen</i>
7 <i>Bröderna Farkondeh får stanna i Sverige</i>	21 <i>Rapport från förbundsstyrelsen</i>
8 <i>Den turkosa manifestationen</i>	22 <i>Nordisk pensionärsträff i Finland</i>
10 <i>"Döva måste få lära sig fler än två språk"</i>	23 <i>INSÄNDARE: Dags ändra vissa attityder</i>
11 <i>"Vi använder två teckenspråk hemma"</i>	23 <i>Till minne – Göte Hansson</i>
12 <i>DÖVAS DAG i Malmö</i>	24 <i>Till minne – Erik Odéen</i>
12 <i>"Världen blir bättre tillsammans med döva"</i>	26 <i>KRÖNIKA: Möten man aldrig glömmer...</i>

dövas SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND
NR 6 • OKT 2011 TIDNING

Tidskrift för SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND Grundad 1890

UTGIVNING 2011

Nr	Manusstopp	Utgivning
7	fre 21 okt	to 10 nov
8	fre 25 nov	to 15 dec

Nu finns Dövas Tidning på webben. Besök oss på:

www.dovastidning.se

REDAKTION

Dövas Tidning, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare Helena Fremnell

Chefredaktör Åsa Möller
asa.moller@dovastidning.se, mobiltel 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren
tomas.lagergren@dovastidning.se,
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se,
3G-mobil 0738 333060

PRENUMERATION och adressändring

medlem@sdr.org eller
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

Utebliven tidning

Kontakta
medlem@sdr.org

ANNONSER

Bokas och lämnas till
sdrannons@sdrf.se
telefon 0506-300 58
samt tel 0506-301 76 (Skaraborg och Värmland)

Förenings- och internannonser
bokas och levereras till redaktionen:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Carlshamn Tryck & Media AB
ISSN 1402-1978

I KORTHET: FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

AV NICLAS MARTINSSON

Lika Olika får bästa sändningstid i TV

■ SVT Teckenspråk sänder ett nytt TV-program som heter Lika Olika med start 30 november klockan 19.30 i SVT2. Den kände komikern, Özz Nüjen, är programledare. Programmet bjuder på humor, allvar och kulturkrockar, speciellt mellan döva och hörande.

Det gamla programmet, Perspektiv, är nedlagt. Men ett jubileumsprogram om Perspektiv, som i åtta år sänt cirka 300 program, ska sändas, oklart när. I det har både programledare och reportrar intervjuats om sina jobb för Perspektiv. Tittarna får också se vilka favoritinslag och -program de valt ut.

Disco som gjort för döva i London

■ Sencity i London hade den 8 oktober ett vibrerande dansgolv, sände ut dofter som skulle passa ihop med musiken, och dansare som tecknade. Den döve rapparen, Signmark, och en DJ från Deaf Rave skulle finnas på plats. Arrangören hoppades på över 1.500 deltagare i åldrarna 18-35. Hela idén var att visa att döva kunde vara lika roliga och coola som hörande, enligt tidningen Independent.

UR sänder nytt barnprogram i höst

■ Att baka och teckna samtidigt går kanske inte alltid så bra. Utbildningsradion (UR) sänder ett nytt barnprogram på teckenspråk som heter "Drömtårten". Bagaren är döv (spelad av känd teckenspråksartist Tommy Fransson). Han har en hörande assistent som är mån om att vara en bra bakningsassistent. Men det blir ändå fel hela tiden. "Drömtårten" är en serie som enligt UR passar döva och hörselskadade barn och deras kompisar, föräldrar och syskon, och även hörande som inte har någon relation till döva barn. Serien har dock äldre förskolebarn och barn i sexårsverksamhet som primär målgrupp. Syftet är att uppmuntra teckenspråksanvändning.

14 jobb försvinner från Åsbackaskolan

■ Åsbackaskolan i Gnesta som tar emot döva och hörselskadade elever som har någon form av utvecklingsstörning och även dövblindfödda elever, minskar sin personalstyrka med 14 tjänster på grund av vikande elevtal, rapporterar Södermanlands Nyheter. Skolan ska dock vara kvar i Gnesta.

Eva-Lena vann SM i bruksridning

■ Eva-Lena Andersson, barndomsdöv och bosatt i Löö i norra Örebro län, kom etta i bruksridnings-SM i Sättila i augusti. Femton av Sveriges bästa bruksryttare tävlade. De kom från hela landet: från Västernorrland till Skåne. Eva-Lena Andersson har tävlat i cirka tio år i olika discipliner: dressyr, hoppning och ett par körgrénar.

Örebro har börjat med CI-operationer

■ Före sommaren 2011 började Örebro läns landsting operera in cochleaimplantat (CI) på vuxna personer – dock i liten skala. Vuxna inskrivna i Värmlands landsting får remiss dit. Däremot remitteras barn som tidigare till Stockholm för operationer där, skriver Örebro läns landsting i sitt informationsblad. Under 2011 räknar landstinget med fem-sex ingrepp. Tanken är att de ska utöka CI-verksamheten allt eftersom.

ILLUSTRATION: LAGERGREN

I APPARNAS PLANET:

Kära läsare, illustrationen i detta numret är inställd. Detta på grund av Wordfeud.

Victoria nekades inträde på Ica Maxis lekhörna

Carina Högberg och hennes dotter Victoria skulle handla på Ica Maxi i Häggvik utanför Stockholm. Victoria ville leka i lekhörnan "Minihuset" under tiden. Men där blev de stoppade. För att de är döva.

Eftersom både mor och dotter var döva gick det inte att nå mamman i högtalarsystemet när de skulle stänga, resonerade barnflickan.

Händelsen uppmärksammades i Aftonbladet där Carina sa:

– Jag har aldrig blivit diskriminerad på grund av min dövhet tidigare.

Ica Maxis ursäkt kompletterat med ett presentkort på leksaker var en klen tröst för familjen Högberg. Eftersmaken är fortfarande besk för Carina som mamma till Victoria som frågat varför de blev stoppade på Ica Maxi.

– Hur ska vi kunna förklara för henne att det är för att hon är döv?

Olyckligt missförstånd

På Ica Maxi i Häggvik beklagar man händelsen. De menar att det är ett olyckligt missförstånd som ledde att situationen uppstod.

– Vår medarbetare agerade i första hand utifrån omsorg om barnet. Som medarbetare i Minihuset ska hon alltid se till att hon kan nå föräldrarna om något händer barnet. Hon hade ingen erfarenhet av barn med funktionshinder och kände sig osäker på hur hon skulle göra. Det normala är att ropa i högtalarna för att nå föräldern. Eftersom det inte skulle fungera blev hon osäker på ifall hon skulle kunna ta hand om Victoria. Hon tänkte inte på att hon kunde nå mamman via sms, berättar personalchefen för Ica Maxi i Häggvik, Ulrika Bjurström för DT.

Eftersom ICA Maxi ingår i en stor affärskedja kan man tycka att det ska finnas kompetens och erfarenhet av sådana frågor och kunna bemöta minoritetsgrupper i samhället, där funktionshindrade

hör till. Diskuterar ni saker som tillgänglighetsfrågor och kunskap om olika funktionshinder och annat inom ICA?

– Alla barn är välkomna i minihuset oavsett ursprung, språk eller funktionshinder. Det viktiga är att vi hanterar säkerheten för barnen och att vi kan kontakta föräldrarna om något händer. Vår målsättning är att stormarknaden ska vara tillgänglig för alla och att givetvis vill vi också bemöta alla kunder väl och med respekt.

Hur tänker ni gå vidare med det, så att sådana fall inte händer igen?

– Vi har lärt oss av det som hänt och pratat om detta i arbetsgruppen som jobbar med Minihuset för att se hur vi kan lösa liknande situationer. Jag har bett Carina och hennes dotter om ursäkt och bett dem komma till oss i stormarknaden, så att vi får träffas. Vi hoppas att de vill ge oss en ny chans och visa att Victoria är lika välkommen till minihuset som alla andra barn, säger Ulrika Bjurström.

När DT vänder sig till högsta ort på Icakoncernen för att kolla hur det står till i andra Ica-butiker och om hur de ska lösa liknande situationer kommer svaret lite överraskande. Koncernen skyller på butiken i Häggvik som får bära huvudansvaret för det som hände.

– Inom Ica drivs varje butik som ett eget företag, vilket innebär att det här är en händelse där i första hand butiken själv bör uttala sig om vad som har hänt. Som också framgår i Aftonbladet har butiken beklagat händelsen säger Staffan Ekengren, presschef på Ica och tillägger:

– Vi följer upp det här med Maxibutikerna och vi håller på att se över hur vi från centralt håll kan stötta butikerna i den här frågan. Det är en fråga som vi tar på stort allvar.

TEXT: TOMAS LAGERGREN. FOTO: ICA MAXI

Ica Maxi Häggvik.

Ulrika Bjurström, personalchef Ica Maxi Häggvik.

Staffan Ekengren, presschef, Ica.

Damernas trippel komplett:

VM-guldet äntligen i hamn

■ Sveriges dövländslag i basket för damer har fullbordat en historisk trippel när de vann VM. Finalmotståndet stod Litauen som besegrades med 50-46 (12-10, 11-7, 11-15, 16-14). De har nu vunnit EM, VM och Deaflympics i en enda räkka. Det har inget lag klarat av tidigare.

Efter Deaflympics 2009 i Taipei sa många av damerna att det var deras sista mästerskap. Tur att de ändrade sig. Deras rutin av många finaler (bland annat mot USA i Deaflympics) blev avgörande. De visste att det inte bara var att ställa ut skorna och vinna.

Bara hårt arbete skulle löna sig. Det blev stundtals fysiskt och

nervöst i finalen. Sverige missade sina chanser i mitten av matchen och straffarna satt inte alltid. Damerna blev frustrerade men sen gjorde Litauen också enkla missar i slutet och visade trötthetstecken och det blev dramatik men svenskorna hade erfarenhet nog för att inte tappa huvudet. Det avgjorde. Litauen ledde några gånger i matchen men Sverige kom alltid ikapp. Det måste ha varit tungt mentalt att ta för litauenskorerna som kom tvåa.

USA, som Sverige vann över i Deaflympics 2009 deltog inte i turneringen.

TOMAS LAGERGREN

Lennart Andersson, Britt Karmgård, Liselotte Burvall och Gunilla Wågström Lundqvist utanför socialdepartementet.

Liselotte Burvall från SDR överlämnade en lunta till statssekreterare Ragnwi Marcelind.

”Dags för en sanningskommission”

I september uppvaktade Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) Socialdepartementet. Förbundet vill att regeringen ska tillsätta en utredning – en sanningskommission – om det hundraåriga förtrycket av döva. De vill också att staten ska be om ursäkt.

På SDR-kongressen 2009 beslöts att man ska arbeta för att regeringen ska tillsätta en sanningskommission. Anledningen är att teckenspråket var förbjudet att användas eller inte användes fullt ut i dövskolorna i slutet av 1800-talet och under stora delar av 1900-talet. Istället tvingades döva att tala och läsa läppar.

– Talträningen tog stor plats. Det gav allvarliga konsekvenser för döva i vuxenlivet. Döva var eftersatta på arbetsmarknaden eftersom de fick alltför lite kunskap i skolan då de fick träna envetet på att tala och läsa läppar, sade Gunilla Wågström Lundqvist under uppvaktningen.

Hon sitter med i arbetsgruppen för sanningskommissionen och var en av de fyra som uppvaktade socialdepartementet. De andra var Liselotte Burvall, ombudsman för sociala frågor hos SDR, Lennart Andersson, historiker från Göteborg, och Britt Karmgård, vice SDR-ordförande.

Barn- och äldreminister Maria Larssons (KD) statssekreterare, Ragnwi Marcelind, och hennes tre kollegor tog emot SDR.

Enligt den skrivelse som regeringen fick av SDR, saknar många döva kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter de har som medborgare på grund av att de blivit kränkta i de statliga skolorna. Det är staten ansvarig för, menar SDR.

– Det handlar inte bara om teckenspråksförbud utan också om att döva har blivit utsatta för olika slags övergrepp, sade Gunilla Wågström Lundqvist under uppvaktningen.

Lennart Andersson gav en kort redogörelse om dövas historia och om hur oralism kom att bli en ideologi. Döva skulle normaliseras så långt det gick. De delades in i kategorier efter hörselförmåga: A (bäst), B och C (sämst).

– Det kan jämföras med rasbiologin i Sverige, sade han.

Lyssnade intresserad

SDR vill att regeringen tillsätter en utredning där en kartläggning görs och att den leder till att staten ber om ursäkt. Förbundet kan vara delaktigt i till exempel en referensgrupp.

Ragnwi Marcelind antecknade, lyssnade och tittade på alla fyra från SDR medan de framförde sin sak. När uppvaktningen avrundades, sade hon:

– Vi kan inte lova någonting och säga att det blir ett ja. Men vi har lyssnat på er med stort intresse, sade hon, och nämnde också vanvården av fosterhemsbarn som exempel på en av de mörka delarna av Sveriges historia.

Hon och hennes kollegor ska gå igenom luntan bestående av bland annat gamla artiklar om hur döva blivit kränkta, och av en historisk resumé som Lennart Andersson gjort. De återkommer med besked.

– Jag tror att de fick sig en tankeställare eftersom de inte riktigt känner till historien. Därför måste de gå igenom materialet som de fått av oss och ta reda på vad det hela handlar om, sade Liselotte Burvall efter uppvaktningen.

Britt Karmgård sade även att det väger tungt att Lennart Andersson, som är hörande, pratar om vad som skett.

Liselotte Burvall tror att det blir en återträff med regeringen. SDR ska fortsätta ligga på och kontakta regeringen för att få till stånd en utredning.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Saxat ur SDRs material

”Den rent aurala metod som numera används inom de svenska dövskolorna kan som Riksförbundet riktigt påpekat ej sägas vara grundad på entydig empati, men anses i dag klart överlägsen andra metoder, något som ej kan vara främmande för Sveriges Dövas Riksförbund”

Skrivet år 1963 av Rut Madebrink, studierektor vid Dövlärareseminariet på Manillaskolan i ett brev till Skolöverstyrelsen

”Att hindra ett barn att använda sina spontana tecken är lika illa som att binda vingarna på en lärka som ska lära sig flyga”

Det citatet, sagt av Thomas Hopkins Gallaudet, använde Expressen i en artikel från 1965 om att åtta av tio döva barn inte kan tala begriplig svenska efter åtta år i skolan

”Vi vet i dag att den rena orala metoden ej ger de döva barnen det språk de behöver för att få en rikt nyanserad bild av det samhälle de skall leva i.”

Lars Kruth i en ledartext i tidningen SDR-Kontakt (numera Dövas Tidning), 1973

”En döv vän sade till mig att kunde man inte avläsa blev dövskolan som åtta års straffarbete”

Göte Hanson i en intervju med Dövas Tidning 2008. Han var professor emeritus i psykologi och sade i intervjun att det är dags för en sorts sanningskommission. Han vågade tidigt gå emot Skolöverstyrelsen och de flesta dövpedagoger då han trodde på dövas rätt till teckenspråk.

DT träffar de två bröderna första gången år 2005. Här tillsammans med Bengt Sjöberg som hjälpt dem under årens lopp.
FOTO: TOMAS LAGERGREN

FOTO: PRIVAT

Bröderna Farkondeh segrade till slut:

Svenska medborgare efter nio års kamp

När DT når den ene av bröderna Farkondeh på Skype precis före Dövas dag, dyker ett bländvitt leende upp på skärmen.

– Allt är bra här, tack! Vi väntar bara på några papper från Skatteverket, berättar Daniel som vill ta körkort och allt det som behövs för att kunna få jobb. Det är mycket som ska ordnas som nysvensk medborgare. Efter nio långa år i ett ingemansland kan han och hans bror Sasan äntligen kalla sig svenskar.

Avslag igen för bröderna Farkondeh

Ur DT nr 3 2007.

Bröderna flydde från hemlandet Iran 2002 efter att ha förföljts av regimen för att de bl a. försökt bilda en dövförening i hemstaden Teheran. DT har följt bröderna från 2005. Vägen till uppehållstillståndet har varit snårig. Avslagen har varit många. De har till och med fått avslag av EU-domstolen. Då såg det mörkt ut. Men de gav aldrig upp. Och i juli kom beskedet: De får stanna.

– Då blev luften genast frisk! berättar Daniel om känslan att få beskedet.

När deras välgörare, pastor Bengt Sjöberg som följt bröderna under alla åren ordnade en fest för bröderna där allt började, i Filipstad, gick de förbi sin första lägenhet där de bodde den första tiden i Sverige.

Det var i den lägenheten undertecknad träffade dem första gången 2005. De satt vid sida på en av sängarna och såg rädda ut. De hette då Akbar och Mohamed och hade varit i Sverige sedan september 2002. Idag har de konverterat till kristendomen och bytt namn. Daniel minns tillbaka:

– Det var hemskt. Vi var som levande döda med alla dessa avslag och det isolerade livet. Dessutom kom vi från en storstad – Teheran. Kontrasten till lilla Filipstad blev nästan en chock. Den första tiden irrade vi bara omkring och väntade dagarna i ända.

De fick sitta med på SFI-utbildningen, men de förstod ingenting. De kollade på TV och satte på text-tv hemma och försökte lära sig svenska. Sasan fick psykiska och fysiska problem av den osäkra men

ändå låsta tillvaron samtidigt som upplevelserna från hemlandet gnagde. Daniel mådde heller inte så bra, men i allt elände fanns det ljusglimtar. Han gick till badhuset och spelade vattenpolo och målade. Det skingrade tankarna.

Gömda i Göteborg

2006 kom det slutgiltiga beskedet. Migrationsverket drog in allt. De skulle avvisas tillbaka till Iran. Då gömde sig bröderna i Göteborg. Pastor Bengt samlade in 4000 kronor i månaden från personer som ville hjälpa dem. Så levde de i ett år. Sedan öppnade Migrationsverket deras fall igen. De fick en träff med personalen i Filipstad.

– Vi åkte dit, Bengt och jag. Min bror stannade hemma. Vi pratade med chefen där som sa direkt: "Polisen hämtar er om fem minuter". Vi stack direkt, hämtade upp brorsan och flydde med buss till Göteborg från Karlstad. Det var en gillrad fälla, men samtidigt... Jag undrar än idag varför han berättade det? Var det av ren omtanke att ge oss ett försprång så att vi kunde komma undan eller var han bara dum? funderar Daniel.

Hanteringen av deras fall var helt annorlunda i Göteborg, berättar han.

– Här i Göteborg är de mer medmänniskor. Det var också här vi fick vår advokat Hans som vid första försöket lyckades fixa uppehållstillstånd till oss. Han hade kännedom om situationen i Iran. Vår advokat i Filipstad som vi hade i fyra år visste ingenting och var nog mer intresserad av att tjäna pengar, konstaterar Daniel.

Sasan, som inte är med på intervjun, jobbar som hjälprepar i en kiosk. Daniel berättar att han fortfarande har problem med ryggen men det är en mer positiv bror han ser idag. ►...forts. på nästa sida

Döva iranier fick avslag – ska avvisas

Ur DT nr 8 2006.

Manne af Klintberg var med på ett hörn.
T.v. initiativtagarna Juli af Klintberg och Alexia Lefebvre.

Turkos teckenspråksmanifestation

Den 10 september firades The World Day of Sign Languages (WDSL) för första gången i Stockholm, fem andra svenska städer, och även i andra länder. Initiativtagarna var svenskarna Juli af Klintberg och Alexia Lefebvre. De hoppas att WDSL blir en etablerad högtidsdag.

Juli af Klintberg och Alexia Lefebvre tittade på ett Youtube-klipp där en kvinna föreslog att en demonstration skulle arrangeras samma dag i hela världen. Man skulle de-

monstrera för att få ett slut på diskrimineringen av döva. Ett exempel var enligt kvinnan i fråga nedläggningen av dövskolorna i Brasilien.

Juli af Klintberg och Alexia Lefebvre blev inspirerade av henne och bestämde sig för att arrangera WDSL den 10 september i år. Anledningen är att dövlararkonferensen i Milano beslöt 1880 att oralism skulle vara den rådande undervisningsmetoden. Den konferensen ägde rum 6-11 september.

– 11 september är ju redan "upptaget". Så vi valde 10 september istället. WDSL är till

för att ta tillbaka vårt språk, uppmärksamma dess enorma betydelse för döva, och markera att teckenspråk är ett språk, sade Juli af Klintberg, som tillsammans med Alexia Lefebvre hade arrangerat WDSL vid Mynttorget i centrala Stockholm.

Alexia Lefebvre och Juli af Klintberg hade på Facebook och Youtube uppmanat folk att bära turkost, som numera sägs vara dövas färg, på WDSL-dagen. Många, som kom till Mynttorget, hade minst en turkos detalj: till exempel turkos halsduk och turkos mössor.

► ...forts. på nästa sida

► ...forts. från föreg. sida

Ur DT nr 10 2008.

De båda söker jobb och Daniel som har en bakgrund inom foto- och grafikområdet i hemlandet hoppas på att en dag få studera konst på högre nivå. Och vattenpolospelandet går bra. Han spelar sedan några år tillbaka vattenpolo i elitserielaget Göteborg Sim som vänsterforward. På tal om det, hälften av det landslag som spelade vattenpolo för Iran på Deaflympics i Rom 2001 har flytt till olika länder i Europa.

– Vi tyckte situationen var ohållbar och stack. Iran är mitt hemland, där jag föddes och växte upp, visst. Men det går inte att leva där. Mitt liv är i Sverige, det kändes rätt direkt när vi kom hit.

Kontakten med familjen i Iran är knapp.

– Regimen har kapat av omvärlden. Det går inte att maila, ringa eller smsa. Allt är övervakat. Mamma ringer sällan. När hon väl hör av sig så ringer hon Sasans chef och kollar hur vi mår, inget mer. Rädslan för regimen är för stor, berättar Daniel som hoppas att Iran dras med i den arabiska våren som sköljt över de arabiska länderna, t ex Egypten och Tunisien.

– De har till och med börjat övervaka inne i kyrkorna, Iran liknar mer och mer Afghanistan då talibanerna styrde. Jag och Sasan har tur som lever här i Sverige, säger Daniel.

Efter nio år kan han äntligen säga att han lever i Sverige – på riktigt.

TOMAS LAGERGREN

Turkosa kläder dagen till ära.

►...forts. från föreg. sida

Tal hölls bland annat av Manne af Klintberg, känd som clownen Manne. Hans dotter är självaste Juli.

På Facebook hade över 1.200 personer meddelat att de på ett eller annat sätt skulle delta och fira WDSL. Men till Mynttorget kom endast drygt 50-60, enligt Alexia Lefebvre.

– Jag önskar att det kom fler. Men samtidigt var det ett bra första steg. Man ska komma ihåg att WDSL inte bara firas i Sverige utan också på andra ställen. Vårt inlägg på Youtube hade över 10.000 tittare. Den genomslagskraften säger mycket, sade Juli af Klintberg.

Enligt initiativtagarna skulle WDSL firas

Så här tecknar man "turkos"

Enligt Juli af Klintberg kan man säga att det nya tecknet för turkos börjar bli etablerat. Så här tecknar man: Först använder man tecknet för A, och det ska sedan roteras tills A-handen har läge enligt bild 1. Sedan ska sprethanden vara uppåtriktad, enligt bild 2. Glöm inte att använda munrörelsen "turkos", också.

eller uppmärksammas i minst fem andra svenska städer: Göteborg, Jönköping, Leksand, Lund (se sid 25) och Örebro. Och också i åtminstone två andra länder: Brasilien och USA.

Juli af Klintberg är medveten om att Dövas dag och Teckenspråkets dag redan finns, men menar att WDSL är till för hela världen. Hon och Alexia Lefebvre hoppas att WDSL blir en etablerad högtidsdag framöver.

– Just nu är det bara jag och Alexia, men nästa år får gärna fler än vi två arrangera WDSL. Vi äger inte dagen, sade Juli af Klintberg.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Vårdcentraler ringer inte via FÖC

■ En kvinna från Sjöbo har gjort en anmälan till Socialstyrelsen. Hon har under det gångna året ringt till sin vårdcentral fem gånger för att beställa en tid. Eftersom ingen kunde svara, blev hon ombedd att lämna sitt telefonnummer, för att senare bli uppringd. Kvinnan lämnade även numret till förmedlingstjänsten (FÖC) Texttelefoni. Ändå blev hon nästan alltid uppringd via den vanliga telefonen, skriver Ystads Allehanda. Kränkande, menade hon, eftersom personer inte skulle behöva blandas in i hennes privatliv för att hjälpa till med att nå vårdcentralen. Att istället kontakta via mejl på vårdcentralens hemsida kunde ta upp till tre dagar innan man fick svar. Kvinnan skrev också i sin anmälan att det är ett nationellt problem som flera av hennes döva vänner upplevt. Vårdcentralens i Sjöbo verksamhetschef, Per Olsson, medger att systemet med att bli uppringd för tidsbokning inte klarar av att hantera tjänster med texttelefon. Han för vidare fallet.

Bio textad i glasögon istället för på filmduken

■ Charlie Swinbourne, hörselskadad, berättade för BBC att det kan vara frusterande att gå på bio. De textade föreställningar som erbjuds går ofta mitt i veckan och fungerar ibland inte. Problemet är att de flesta biobesökare inte vill se textad bio. Döva och hörselskadade vill faktiskt också kunna gå på bio en fredagskväll. Hur kan Storbritanniens biografer möta deras önskemål? Sony har utvecklat speciella glasögon som projicerar textremsor – de gör att döva och hörselskadade kan hänga med i vad som sägs på bioduken. BBC kunde av naturliga skäl inte fånga den fulla effekten av glasögonen. Man kunde dock se ungefär hur det fungerade. Det gällde att hålla huvudet stilla – annars rörde sig textremsorna. Hur som helst tyckte Charlie Swinbourne att det var en stor möjlighet för döva och hörselskadade. Glasögonen ska finnas i Storbritanniens biografer nästa år. De kan också användas till när döva och hörselskadade vill veta vad hörande säger till dem.

Vad tycker du om den här dagen?

Jörgen Florin, 37, teckenspråklärare, Stockholm

– Jättebra att ha en sådan dag för hela världen. Många hörande vet inte vad teckenspråk är för någonting. Det är inte märkvärdigt att vi har två olika dagar: Teckenspråkets dag, och WDSL. Den förstnämnda är ju bara för Sverige.

Jenny Glinning, 41, städare, Täby

– Bra och intressant. Hoppas det blir en tradition varje år, och att fler och fler kommer hit och visar stolthet. Då kan vi tillsammans höja kunskapsnivån hos hörande om teckenspråk.

Judit Belenyessy, 51, egenföretagare/hudterapeut, Stockholm

– Bra för många invandrare bor här. De använder ju också andra teckenspråk än det svenska. Det betyder mycket att vi visar hörande vad teckenspråk är.

Razvan Cornescu, 30, studerande, Stockholm

– Det kom för lite folk. Jag hade väntat mig mer. Men det är väldigt bra med en sådan här dag. Själv tycker jag att vi ska uppmärksamma teckenspråket en gång i veckan på sommaren. För då blir folk irriterade, och vi får ännu mer uppmärksamhet!

Kristina Svartholm, prisbelönt huvudföreläsare i Durban:

"Döva måste få lära sig fler än två språk"

Tvåspråkighet är ett vanligt begrepp i dövvärlden. Kristina Svartholm, professor i svenska som andraspråk för döva vid Stockholms universitet, vill gå ett steg längre och också prata om vikten av flerspråkighet. Hon har belönats med en fin medalj av WFD* för sitt arbete.

Vi lever i en allt mer globaliserad värld. I multinationella företag i Sverige används inte bara svenskan utan också engelskan. På universitet och högskolor är en del kurslitteratur på engelska. Vi reser också som aldrig förr. Därför ska döva enligt Kristina Svartholm ha rätt att lära sig ett eller flera ytterligare språk än teckenspråk och "samhällsspråk" (det språk som de flesta i ett samhälle behärskar) för att få minst ett fungerande internationellt språk.

– Vi ser i dag hur engelskan breder ut sig i Sverige. Man måste kunna den för att lyckas med högre utbildning och jobb. Döva ska inte undantas, säger Kristina

Svartholm efter sin huvudföreläsning i Durban under WFDs världskongress.

Har kommit långt

Hennes erfarenhet är att när hon berättar om att engelskan är obligatorisk i skolan för döva i Sverige blir många i utlandet förvånade. Tvåspråkighetsundervisningen är eftersatt eller obefintlig i många länder. Kristina Svartholm menar att även om den svenska tvåspråkighetsundervisningen har fått kritik, har Sverige kommit långt. Det är därför enligt henne viktigt att sprida kunskap till andra länder.

– Om omgivningen inte tror att döva

Kristina Svartholm, professor i svenska som andraspråk.

kan lära sig flera språk, sänks kraven. Det betyder att eleverna inte utvecklas, säger Kristina Svartholm.

Kristina Svartholm belönades under kongressen med WFD First Class International Social Merit Award för sitt stora engagemang för döva personer och för sitt bidrag till utvecklingen av WFD. Hon jobbar med expertrådgivning åt WFD.

Under huvudföreläsningen sade hon att välja språklig identitet är en mänsklig rättighet.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

*WFD – World Federation of the Deaf

Drottningen deltog i europeiskt teckenspråksseminarium

Drottning Silvia lyssnar uppmärksamt på föreläsningarna om Europeiskt Teckenspråkscenter. T.h. Marie Louise Forsberg, ordförande i Örebro läns landsting.

FOTO: MIKAEL SUNDBERG

■ I september arrangerades ett symposium av Europeiskt teckenspråkscenter, ett projekt som drivs från Örebroregionen och har finansierats av EU-pengar. Drottning Silvia deltog i symposiet som hölls i riksdagens andrakammarsal. Hon sade att hon gärna vill lära sig teckenspråk men inte var så bevärdad i hur man kan göra det med hjälp av teknik, Internet och applikationer i mobiltelefoner. Integrationsminister Erik Ullenhag talade om teckenspråk och tillgänglighet och vice ordförande för Europarådet Björn von Sydow talade om att tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning i Europa måste förbättras.

Kommunalrådet i Örebro Björn Sundin talade om Örebro som europeisk huvudstad för teckenspråk, att riksgymnasiet finns där och att många döva bor i Örebro.

Idén bakom detta symposium var att stärka Sveriges och Örebroregionens teckenspråkiga profil. Initiativtagarna vill belysa behovet av en samordnad förvaltning av teckenspråk i världen och deltagarna fick tillfälle att prova de tjänster och hjälpmedel som har utvecklats i projektet. Bland annat har man på ideell basis samlat in teckenspråk från olika länder. Se www.spreadthesign.com. Det finns planer på att också ta in kinesiskt teckenspråk.

Information om Europeiskt teckenspråkscenter finns på www.signlanguage.eu.

TOMAS HELLSTRÖM, SDRS FÖRBUNDSSTYRELSE

Flerspråkig dansk-flamländsk familj

”Vi använder två teckenspråk hemma”

Vi är många som fått höra talas om barn som växlar mellan olika tal-språk i hemmet. Men barn som använder flera teckenspråk talas det däremot ganska tyst om. Filip Verhelst kom till Durban för att berätta om hur det fungerar hemma hos hans familj, som använder både danskt och flamländskt teckenspråk.

Kärleken fick Filip Verhelst att flytta från hemlandet Flandern (en del av Belgien) till Danmark för fem och halvt år sedan. Tillsammans med Stine Bergmann har han två pojkar: Lukas, 3 år, och Viktor, 5 månader. Både Filip och hans sambo är döva.

– Redan när Stine väntade det första barnet, bestämde vi oss för att använda två teckenspråk hemma. Min familj i Flandern och mina barn ska kunna umgås. Det är viktigt, säger Filip Verhelst.

Inte bara det att släktträffarna ska kunna fortlöpa utan några problem, utan också för att forskningen har pekat på en rad fördelar med att lära sig flera språk i ett tidigt stadium, förklarar Filip Verhelst. Vidare är både han och Stine Bergmann intresserade av teckenspråk.

När Filip pratar med sin äldste hörande son, använder han flamländskt teckenspråk. Och när Stine tecknar med Lukas, är det danskt teckenspråk som gäller. Viktor, som är döv, är fortfarande liten och har inte börjat prata än.

Lukas behärskar det danska teckenspråket något bättre än det flamländska.

Familjen Verhelst använder både flamländskt och danskt teckenspråk.

– Det är på grund av omgivningen. Vi bor ju i Danmark, säger Filip Verhelst.

Han bjöd på en film under en föreläsning i Durban som visade hur Lukas väx-lade mellan teckenspråken. Många i publiken skrattade när de såg hur Lukas ändrade på sin mamma, Stines, handform när hon skulle teckna siffran 1, vars tecken ser olika ut i Danmark och Flandern.

Filip videochattar med sin familj i Flandern minst en gång i veckan. Då brukar han ha barnen i knät. Två-tre gånger om året åker han och hans familj till Flandern. Och Filips mamma besöker Danmark fyra-fem gånger om året.

Filip betonar att han och Stine inte under-visar barnen i teckenspråk utan barnen får utveckla sina språk i naturliga kommunikationsmiljöer, till exempel vid matbordet.

Filip har bara hört talas om ett fåtal fa-

miljer som använder flera teckenspråk i hemmet. Han tror att det finns fler. Själv känner han att han vill ha någon att diskutera med.

– Jag vill bland annat prata om praktiska saker. Till exempel när jag hämtar barn på dagis, vilket teckenspråk ska jag då använda? Om jag väljer danskt teckenspråk, kan förskolepedagogen förstå mig.

Eftersom de teckenspråk som hans barn behärskar är minoritetsspråk, finns det inte mycket material. Då får han och Stine komma på idéer om hur barnen kan utveckla sina teckenspråk.

Filip bor med sin familj i Horsens, cirka 10 minuters körtid till Castberggård i Urlev. Där jobbar han som lärare för Frontrunners, en internationell ledarskapsutbildning för döva ungdomar.

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: PRIVAT

ANNONS

Anmäl dig till IT-frågan!

Du som har en funktionsnedsättning kan delta i våra undersökningar om IT och telekom.

Mer information finner du på www.itfragan.se

Alla som besvarar enkäten får en trisslott.

**Ta chansen!
Var med
och påverka
morgondagens IT
och telekom!**

IT-frågan drivs av Hjälpmedelsinstitutet och kommunikationsmyndigheten PTS

Smått & gott

"Duktiga på att springa snabbt"

■ Tyst Teaters konstnärliga ledare, Josette Bushell-Mingo, hade ett föredrag om sin bakgrund som britt med afrikanskt ursprung och om att

döva och svarta har en del likheter. Det frodas enligt henne fördomar om svarta, till exempel att de är duktiga på att springa snabbt, och är som gorillor. Hon är en av medlemmarna i föreningen Push 04 som vill förändra bilden av svarta (afrosvenskar, västindier, afroamerikaner...), och att de ska synas i kulturlivet. Enligt henne är gruppen svarta väldigt dåligt representerad bland regissörer, dramatiker och skådespelare med flera i Sverige. Hon menar att det är olyckligt då kulturens makt är stor. Om svarta kulturmedarbetare hörs och märks mer, kan bilden av svarta nyanteras. "Folk ska inte tala för mig om vem jag är, utan det är jag som får tala om vem jag är", sade Josette Bushell-Mingo. Dövaaktivisten Patrik Nordell sade efter föredraget att döva snarare får föra en gemensam kamp tillsammans med andra kulturella minoriteter, till exempel svarta och samefolk, än personer med funktionsnedsättning. Enligt honom är döva i första hand en kulturell minoritet.

Inte bara svenskar i Malmö

■ Köpenhamn ligger ju på andra sidan sundet. Därför var många danskar i Malmö för att ta del av Dövas dag. Även ungefär ett tiotal finländare, som bor i Finland, var på plats, enligt Eeva Tupi, juridikstuderande som nu är utbytesstudent vid Stockholms universitet. Sedan tillkom de finländare som bor i Sverige. Innan Eeva Tupi kom till Malmö, hade hon hört mycket om Dövas dag i Sverige. "Föreläsningarna var intressanta, och det var kul att se många utställare. Det kändes som om Malmö blev en dövestad under en helg. Vart man än gick, syntes teckenspråk", sade hon. Hon berättade att Finland har en internationell dövecka, men att den inte varit lika stor eller riksfattande som i Sverige. Vartannat år arrangeras det kulturdagar för döva. Då samlas döva från hela landet.

Joseph Murray och Öz Nüjen spelar in ett samtal inför TV-serien "Lika olika".

"Världen blir bättre tillsammans med döva!"

Årets Dövas dag ägde rum i september Malmö. Över 1.000 personer kom. Temat var "Fördel döv". Vad kunde passa bättre än en föreläsning av en känd amerikan om vilka fördelar det finns med att vara döv?

Dövas dag arrangerades i omedelbar närhet till centralstationen i Slagthuset, ett före detta kommunalt slakthus. Ytorna var stora. I den avlånga utställningshallen märktes dock en viss trängsel. Ändå var stämningen, som vanligt under Dövas dag, på topp. De företag och organisationer som kom och marknadsförde sig var bland annat SVT och bildtelefon-tillverkare.

Första dagen, på fredagen var det två föreläsningar. Den första hölls av den amerikanske akademikern Joseph Murray. Han tog upp Deaf Gain (ung. vad man vinner på att vara döv) och om varför världen behöver döva.

Omvärderad syn på dövhet

Deaf Gain handlar om en omvärderad syn på dövhet. Den är inte bara en hörselnedsättning utan också en form av sensorisk (alla sinnen) och kognitiv mångfald som bidrar till att vitalisera (levandegöra) kollektivet. Med andra ord menar han att det att vara döv ger positiva effekter. Han gav flera exempel. Ett av dem är anpassad interiör och inredning. Döva vill i regel ha runda bord, bättre och riktade ljus, öppna och luftiga ytor, och kunna se vad som finns runt hörnet, för att undvika att krocka med någon. Allt detta vinner hörande också på. Arkitekter besöker då och då världens enda universitet för teckenspråkiga, Gallaudet i Washington DC, för att få råd och tips om hur de kan utforma en byggnad.

En annan fördel som döva har är att döva har lätt för att komma i kontakt med andra döva utlänningar genom att använda internationella tecken, något som de flesta i Dövas dag-publiken redan visste. En annan är att döva inte behöver säga "Se upp för stolpen" när de är ute och promenerar tack vare ögonkontakten som signalerar att något kommer i deras väg.

Joseph Murrays slutsats var given:

– Världen blir bättre tillsammans med döva!

Den andra föreläsningen handlade om FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Den hölls av Markku Jokinen, numera hedersordförande i World Federation of the Deaf, WFD.

Mycket att lära av varann

Efter Markkus föreläsning satte sig han och Joseph Murray i en vit soffa i salen och förde ett samtal om villkoren för döva i världen. De två har ofta fått frågan om vilket land det är bäst att leva i som döv.

– Det är svårt att säga. Det finns länder som har det bättre än exempelvis mitt hemland Finland på flera områden och tvärtom, menade Markku och tog Colombia som ett exempel. Han hade varit därnere i egenskap av ordförande i WFD och sett generalförsamlingen gå som smort och hålla en skyhög nivå. Efteråt samtalade han med ordföranden där.

►...forts. på nästa sida

Ragnar Veer och Ingela Jacobsson tillsammans med Kerstin Kjellberg, som tilldelades utmärkelsen 1st Class International Merit Award för sitt internationella engagemang av World Federation of the Deaf.

Jorma Hämmenäinen med egentillverkad ölbricka.

Mångåriga TV-profilen Patrik Forss var där.

Viktor Jäderlund har gjort teckningarna till Dövas dassbok.

Familjeaktiviteter och lekar stod också på programmet.

►...forts. från föreg. sida

– Han tillade att Europa låg före. Nej, sa jag och stod på mig. Till slut förstod vi båda två att det inte är självklart att Europa ligger före; vi har mycket att lära oss av varandra i världen, konstaterade Markku.

På lördagen var det sedvanligt familjeprogram med barnaktiviteter, utställningar, teaterföreläsningar och diskussionsforum.

Malmö Dövas Förenings ordförande, Anna-Lena Olehn, är nöjd med arrangemanget. Hon tippar att över 1.000 deltagare kom.

– Det var roligt att Stadskampen skedde på samma plats som Dövas dag, så att ungdomar fick se Dövas dag, sade hon.

På sista dagen kunde de som ville, åka på en bussutflykt i Malmö och bland annat åka upp i Turning Torso-byggnaden. Sedan hade dövkyrkan traditionsenligt en gudstjänst.

TEXT: NICLAS MARTINSSON OCH TOMAS LAGERGREN

FOTO: TOMAS LAGERGREN

"Har vi döva unga makten att förändra världen?" var temat för ett forum som hölls av Sveriges Dövas Ungdomsförbund. (Läs mer på www.dovastidning.se)

Nu har döva också egen dassbok

■ I samband med Dövas dag lanserades "Dövas dassbok". Den innehåller skämtteckningar gjorda av Viktor Jäderlund. "Hörande har ju redan dassböcker. Därför tänkte vi att det skulle vara kul om döva också hade en", sade han, som till vardags studerar serieteckning vid Malmö högskola. Innan han började plugga, var han självlärd. "Jag vill utveckla mitt serietecknande ytterligare", sade han.

Visukalen "Fame" spelas i Örebro

■ Tyst Teater meddelade under Dövas dag-helgen att det blir en visuell musikal, visukal, i Örebro med premiär i maj nästa år. Föreställningen heter "Fame" och handlar bland annat om kampen för att nå sina drömmar och om vad priset är som man får betala för att bli berömd. Istället för turné spelas "Fame" bara i Örebro, Europas teckenspråks-huvudstad. Tanken är att teckenspråkig scenkonst ska vara en självklar del i staden nu och i framtiden.

Danska dövförbundet sökte inspiration

■ Till skillnad från Sverige har Danmark inte något årligt Dövas dag-arrangemang. Därför besökte danska dövförbundets ordförande, Janne Boye Niemelä (själv bosatt i Malmö), Dövas dag i Malmö för att få inspiration. En annan styrelsemedlem från danska dövförbundet besökte Norge där "Döves kultur-dager" ägde rum. Tanken var att hon och Janne Boye Niemelä skulle få inspiration så att deras dövförbund kanske ska ordna något liknande i Danmark nästa år.

Stadskampen

■ Ungdomsorganisationernas tävling Stadskampen vanns av Vänersborgs UF Viljan efter att de gått om Stockholms Dövas Ungdomsråd, SDUR i tävlingens sista del på söndagen. Skånes Dövas Ungdomsråd, SKUR kom trea och Örebro Dövas Ungdomsklubb, ÖDU kom fyra. Tävlingen hade olika delar som frågesport och på lördagen var det tio olika grenar och på söndagen var det stadsorientering/Noaks Ark där man t.ex. skulle få bonuspoäng om man hade en okänd främling som fotograf, om man hittade mer än en polisman och så vidare. Där blev viljan avgörande för UF Viljan.

Mette Marquardsen som Annika och Bülent Yalcin som Tommy i Pippis kök.

Tyst Teater först i världen med Pippi på teckenspråk

”Alla har litet Pippi i sig”

Tyst Teater är först i världen med att gestalta Pippi Långstrump på teckenspråk. Juli af Klintberg, som spelar den rödflätade hjältinnan, anser att pjäsen egentligen borde ha visats för länge sedan – den är ju en klassiker. ”Men det heter ju att det är bättre sent än aldrig”, säger hon.

Tyst Teater har klassiker som repertoartema nu. Nyligen hade de en föreställning av Dario Fo: ”Vi betalar inte, vi betalar inte”. Nu spelas ”Här kommer Pippi Långstrump”. I maj nästa år visas den så kallade visukalen (visuell musik), Fame.

– Vi vill ha en röd tråd med klassiker, säger Mia Modig, producent vid Tyst Teater.

Tyst Teater visade Pippi för en provpublik bestående av yngre Manillaskolan-elever. En tjej i publiken, som älskar den fräkniga flickan och hennes kamrater, sa att det var stort för henne att se Pippi på teckenspråk.

– Det beskriver bra varför vi gör det här, säger Mia Modig.

Döva gillar konstiga saker

Bülent Yalcin gör premiär som skådespelare hos Tyst Teater. Han spelar Tommy och har även fyra andra roller, bland annat Pippis pappa, Efraim. Som sjuåring kom Bülent till Sverige från Turkiet, där

han är född. I byn där han växte upp fanns inga böcker eller filmer om Pippi. Först i Sverige började han titta på TV-serien om Pippi.

– Jag blev fångad och tyckte om att se alla olika händelser och hyss som möten med polismän, och som när Pippi lyfte hästen, säger Bülent Yalcin, som inte är utbildad skådespelare men som gjort sig populär hos barn när han spelade teater vid Manilla-skolan, där han annars jobbar som lärare.

Mette Marquardsen, som spelar Annika, blev också fascinerad och sa att de konstiga saker som Pippi och hennes gäng gör, passar döva. Hon, Bülent Yalcin, Juli af Klintberg, och regissör Debbie Z. Rennie skrattade alla när de kom överens om att döva faktiskt gillar att se ”galenskaper”.

– Det är ju roligare än att bara se folk äta. De måste göra något mer än så, säger Mette Marquardsen.

Juli af Klintberg hade tidigt en relation till Pippi. Hon tycker om henne eftersom hon vågar vara en avvikare och eftersom hon har en sjörovarpappa.

Juli af Klintberg gör rollen som Pippi Långstrump.

– Efraim är lite lik min pappa. Hur många har en clownpappa? säger hon.

Debbie Z. Rennie anser att Pippi har en positiv attityd. Medan vi andra kan tycka att det är hemskt att ha en sjörövarpappa, är det helt OK i Pippis värld. Och det är tillåtet att göra fel.

– Vem bestämmer normer? frågar hon.

Juli af Klintberg tar upp att dagens barn inte får leka så mycket. Antalet lekplatser har minskat avsevärt.

– De måste vara säkra. Men barnen måste ju få göra misstag genom lekarna. Det är då de lär sig, säger hon.

”Bara vuxna som tänker på sådant”

Alla fyra – Bülent, Debbie, Juli och Mette – anser att Pippi är betydelsefull eftersom hon vågar gå mot strömmen. En skolbibliotekarie sade till Dövas Tidning att flickor identifierar sig mer med Pippi än vad pojkar gör. Själv tänkte Bülent Yalcin inte på att Pippi är en flicka när han var liten.

– Jag tänkte bara att hon var självständig som hade ett stort hus med djur i och var orädd, säger han.

Tommy är ju ett ursvenskt namn. På frågan om vad det betyder att Bülent spelar honom, svarar han att han inte tror att barnen tänker på det. På tal om etnicitet och kön:

– Jag tror att det bara är vi vuxna som tänker på sådant, säger Mette Marqvardsen.

Hon och hennes kollegor tror dock att även om barn kanske inte reflekterar så mycket när de ser

Pippi, förstår de bättre vad Pippi symboliserar när de är större.

– Alla har lite Pippi i sig, och alla har också lite Tommy och Annika, säger Juli af Klintberg.

”Här kommer Pippi Långstrump” hade premiär den 25 september och visas i Sverige åtminstone till november, eventuellt längre.

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: JOSEFIN BERGQVIST

Pippi, alias Juli af Klintberg tar en match i armbrytning med sjörövarpappa Efraim, spelad av Bülent Yalcin.

■ Dövas Tidning har frågat landets skolor för döva och hörselskadade om hur ofta böckerna om Pippi är lånade och vad de tror att Pippi betyder för deras elever. Tre svarade:

På **Östervångsskolan** i Lund är bilderböckerna populära eftersom Astrid Lindgrens språk i kapitelböckerna är ganska svårt, enligt Ingrid Kullenbok, biblioteksansvarig. Enligt henne betyder Pippi inte lika mycket för dagens elever som tidigare generationer. Men hon anses fortfarande som en kul tjej som vågar göra lite som hon vill.

På **Birgittaskolan** i Örebro lånas Pippi-böckerna regelbundet och frekvent främst av elever i de lägre årskurserna. Enligt Ingeborg Elpers Bååth vid skolans bibliotek är Pippi en del av det svenska litteraturarvet. Så det är därför viktigt att skolans elever får chans att bekanta sig med henne då hon kan vara en positiv förebild.

På **Åsbackaskolan** i Gnesta är Pippi ett viktigt begrepp. Alla vid skolan kan Pippisången och teckna den utifrån sina förutsättningar. Pippi är ett återkommande tema i den estetiska verksamheten. Även pussel, filmer och dataspel med Pippi erbjuds, enligt rektor Eva Klubb Degsell.

Debbie Z. Rennie registrerar.

FOTO: PETER ZACSKO

För 120 år sedan trycktes den första tidningen för döva läsare. Året var 1891. Dövas Tidning har alltså givits ut i 120 år, men med olika namn under årens gång. Under hösten gör vi en exposé över tidningens 120-åriga historia. I förra numret berättade Lennart Tjärnström, mångårig reporter och redaktör (1980-2008) om sin tid på tidningen. I det här numret bjuder vi på en summering över våra 120 år.

Smart PR gjorde DT känd i hela landet

Dövas Tidning kom ut första gången den 6 juni 1891 under namnet "Tidning för Döfstumma". Tidpunkten av utgivningen var ingen slump. Grundaren av DT, den döve typografen Fredrik Schreiber från Lund visste att veckan därpå (12-14 juni) var det möte och nattvardsgång i Stockholm. 400 döva kom och Schreiber delade ut ett provexemplar var. Ett smart PR-trick som gjorde att tidningen blev snabbt känd i hela Sverige.

Den första upplagan trycktes i 1000 exemplar med ekonomiskt stöd av den döve skräddaren Ola Zommarin (far till den kända rektorn på Birgittaskolan, Hilding Zommarin) som förläggare. De resterande exemplaren såldes som lösnummer. Dövläraren Gerhard Titze hade varit utomlands och hämtat inspiration och rått Schreiber att grunda tidningen.

Tidningen gavs ut mest i Stockholmsområdet i början för det fanns inte många dövföreningar utanför Stockholm på den tiden. Tidningen växte allteftersom dövföreningarna bildades runtom i landet. Vid starten var priset 1,25 kr per nummer. Småpengar nu, men det var det inte då. För att försöka gå runt och nå fler läsare stod döva försäljare ute på gatorna och sålde lösnummer över hela landet.

Redan året efter bildandet, 1892 fick Schreiber lämna ifrån sig DT till Dövstumsförbundet i Stockholm som beslöt att stödja tidningen mot kravet att tidningen utkom från Stockholm. Då blev Harald Berg ansvarig utgivare för tidningen fram till 1895. Sen fick de ekonomiska svårigheter och överlämnade tidningen till döve snickaren Axel F. Ericson som då anlät Gerhard Titze som förläggare.

Tröttnade till slut

1899 övertogs tidningen av typografen Gunnar Fondelius, som skulle bli en av tidningens mest långlivade redaktörer. Men 1903 tröttnade han på det otacksamma arbetet och lät sin kollega i Nyköping, typografen Johan Fredrik Lindh överta ansvaret. Det var en flitig man, som t ex. gav ut hela 12 nummer 1905.

Men hans plötsliga död vid 59 års ålder 1906 gjorde att tidningen upphörde komma ut en tid. Efter en insamling av några döva som kallades sig för "Tidningens vänner" samlade man in 400 kronor och köpte tillbaka tidningen från fru Lindh. Gunnar Fondelius erbjöds då ta över tidningen igen. Han

ttevade, men kände sig manad. Och det skulle betyda mycket för tidningen. Den kom att få en mer journalistiskt driven profil under Fondelius. Han blev kvar i hela 36 år, fram till 1939. Under hans tid blev tidningen ett officiellt organ för Dövstumsförbundet. 1940 övertogs den statsbidragsberättigade tidningen av SDR. Tidningen administrerades av olika personer fram till 1949 då Hugo Edenås tog över huvudansvaret, fram till 1969.

Då växte tidningen och han värvade lokala förmågor som sände in material till tidningen. 1966 hamnade tidningen i en allvarlig ekonomisk kris. Tidningen hade inte betalt flera nummers tryckning och hotet om konkurs hängde i luften. Det uppmärksammades i dagspressen och Björn Holmberg från Hova kontaktade då tidningen och erbjöd sig att sälja annonser. Tidningen överlevde och "Björn i Hova" är fortfarande aktiv i annonsförsäljningen, om än i en annan roll än på 60-talet.

Kaotiskt under 1940-talet

Det fanns en uppsjö av konkurrerande tidningar, som dök upp och försvann. "Ny Tidning för Sveriges Döfstumma" som gavs ut av dövlärarsällskapet mellan 1904-1940 var ett. Som flest var dövtidningarna i Sverige under början av 40-talet, då fanns det bl a. Dövas Kyrkblad, Effata som gavs ut av Frälsningsarmen som utgivare, Dövas väl av en privatperson och en sporttidning som kallades "Sportbladet". Sedan utkom flera försök till tidning av privatpersoner i rent vinningssyfte.

Dövsverige var uppdelat i två läger där ena halvan läste "Tidning för Döfstumma" medan den andra halvan läste "Dövstumsnyheter" som från 1927 gavs ut i privat ägo, för att sen tas över riksorganisationen "Socialtjänst för döva" 1938. Organisationen ändrade i sin tur sitt namn till "Sveriges döfstummas riksförening" 1942.

1944 gick de två organisationerna samman och tidningarna blev en gemensam tidning. I sammanläggningen kom "Sportbladet" med. Tidningen fick namnet "De Döfstummas Tidskrift". Det namnet blev kortlivat, för döva ville inte längre kalla sig för döfstumma så tidningen ändrade 1950 till "Dövas Tidskrift". Sen kom namnet "SDR Kontakt" till 1958 och så hette tidningen ända fram till 1995. Då döptes tidningen till Döv-tidningen. Det ändrades till dagens Dövas Tidning 2003.

TOMAS LAGERGREN

Döve typografen Fredrik Schreiber grundade Dövas Tidning.

Gunnar Fondelius vågade gå mot strömmen

Det har funnits många medarbetare som betytt mycket för Dövas Tidning, både döva och hörande. Några exempel i modern tid är: Beata Lundström, Lennart Tjärnström, Birgitta Leufstadius. Men det finns de som betytt lite extra för tidningen. De som gett DT:s unika prägel som syns än idag. Gunnar Fondelius är en av dem – och han gick mot strömmen.

GUNNAR FONDELIUS (1872–1947) var en orädd redaktör som bl a. kritiserade barnagan i dövskolan och tog in dövas egna nyheter. Vanliga nyheter kunde döva läsa i andra tidningar ansåg han.

Gunnar Fondelius var den som började ta in dövas nyheter i första hand i DT. Döva kunde läsa vanliga nyheter i vanliga tidningar, resonerade han.

Han gick i bräsch som redaktör för tidningen. För dövas sak – han kritiserade bland annat barnagan i dövskolorna, något som inte sågs med blida ögon av skolornas rektorer.

Gunnar föddes i Borås 1872 och gick på Manilla-skolan i tre år. Han hade läshuvud och hade lätt för att lära sig läsa och läste högt för sina klasskamrater.

Efter Manilla hjälpte han sin pappa som var stadsfiskal i Borås med skrivelser. Han blev insatt i hur samhället fungerade vilket han senare drog nytta av i sitt jobb som redaktör. Han utbildade sig till typograf och jobbade på flera olika ställen innan han hamnade i Stockholm.

Som redaktör ville han ta in dövas nyheter. Annan läsning kunde döva läsa i vanliga tidningar, ansåg han. Och han gjorde tidningen till en tidning som speglade tidsandan och som var aktuell. Han reste runt och föreläste och var aktiv inom föreningslivet också.

Han var inte bara tuff och orädd, han var före sin tid också. Redan på 1910-talet skrev han om teckenspråkets grammatik och regler men tiden var inte mogen för att följas upp. Han kritiserade också öppet dövskolornas barnaga. Under invigningen av Stockholms dövas förenings lokal på Katarina Bangata var stämningen kylig då Fondelius hade skrivit om barnagan på skolan. Personalen på Manillaskolan var inbjudna och rektorn Jungner kom fram till Fondelius och sa att det var farligt att skriva om sånt i tidningen.

Fondelius svarade:

– Jag är inte här som redaktör, utan som värd för gästerna. Då tog samtalet slut och rektorn fick snällt rätta sig i ledet, något som knappt hände på den tiden.

Sådan var Gunnar Fondelius – orädd, kunnig och med en stark vilja att förbättra dövas situation. Han dog 1947, 77 år gammal.

TOMAS LAGERGREN

Tidning för Dövstummas första nummer 1930 med foto och autograf av den världsberömda dövsblinda författarinnan Helen Keller på första sidan.

DT ute på webben: **dovastidning.se**

Ett efterlängtat "barnbarn" till vår tidning har sett dagens ljus.

De möjligheter som webben ger tidningen är oanade samtidigt som papperstidningen kommer mer till sin rätt som magasin. Det innebär också att tidningen får en mer bred publik och en mer tydlig profilering kommer att dras.

Fördelarna med webben är att de tidigare långsamma nyheterna i

papperstidningen blir till snabba nyheter på webben samtidigt som papperstidningen får mer djup med featureartiklar och djupintervjuer. En viss inkörningsperiod kommer att ske i början och det lär komma upp lite barnsjukdomar. Vi ber om överseende med det.

Adressen till vår nya webb är: **www.dovastidning.se**

DT var **inte** först ut

Dövtidningshistorien sträcker faktiskt sig längre bak i tiden. Redan 1876 kom tidskriften "Döfstumvännen" ut. Det var Manillas rektor Ossian Edmund Borg som gav ut den.

Ekonomiska svårigheter gjorde att tidningen lades ned 1883. Det innebär att Dövas Tidning inte var först i Sverige, men är alltså den äldsta handikapptidningen i Sverige.

Blandad kritik för skolutredningen

Utredningen om flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp – döva och hörselskadade – har en rad förslag som kan innebära stora förändringar om de blir verklighet. Dövas Tidning har läst några av de totalt 85 remissvar, som regeringen fått. Här är korta sammanfattningar.

SAMMANSTÄLLNING: NICLAS MARTINSSON

Utredningens förslag i korthet

- **Specialskolan** föreslås vara nio år lång istället för tio som i dag.
- **Alla kommuner** ska betala lika mycket för elever i specialskolan. Nu kan det vara billigare för en kommun att ha en döv elev i en specialskola då staten subventionerar delar av utbildningen än om eleven i fråga går i den kommunala skolan. Utredaren Ann-Marie Begler menar att kommunerna blir mer motiverade att ordna en bra utbildning för döva och hörselskadade på hemmaplan eftersom

de vet att de annars får betala över en halv miljon för en plats i specialskolan.

- **Elever ska ha** rätt att vara deltidselever i antingen grundskolan eller specialskolan, eller i antingen grundsärskola eller specialskola.
- **En kommun** har inte rätt att neka elevers och föräldrars önskemål om placering i specialskolan.
- **Döva och** hörselskadade elever som går integrerat ska erbjudas teckenspråk vid språkval och modersmålsundervisning om de behöver det.

Barnombudsmannen

■ Förslaget om nioårig specialskola får stöd av Barnombudsmannen. För då diskrimineras inte specialskoleelever. Myndigheten är även positiv till att elever erbjuds att lära sig teckenspråk på lika villkor som de nationella minoritetsspråken. Vidare är de positiva till att kommunerna får en morot att utveckla sina egna skolor då det är bäst för barnen att få gå i en skola nära hemmet. Men utvecklingen får dock inte leda till att elever får sämre utbildning, och att de blir isolerade och inte får kommunicera med andra på teckenspråk.

Språkrådet

■ Enligt språklagen ska döva och hörselskadade ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Språkrådet är därför kritiskt till utredarens fokus på teckenspråket som enbart skolämne. Det räcker enligt dem inte att lära sig det svenska teckenspråket utan elever måste också få använda och utveckla det. Vidare är teckenspråk ett språk, inte ett "kommunikativt behov", som det står i utredningen. Språkrådet tycker också att det inte är acceptabelt att ställa en specialskola med brister i måluppfyllelsen mot en grundskola där döva och hörselskadade elever inte får det stöd de behöver. Barnen är enligt Språkrådet förlorare i båda fallen.

Dövblind Ungdom, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Unga Hörselskadade

■ Organisationerna är besvikna. De menar att specialskolan i utredningen ses som en "sista utväg" dit elever först får tillträde om de misslyckats i den vanliga skolan. Istället vill de se specialskolan som ett likvärdigt alternativ till den reguljära skolan. Vidare är de kritiska mot att teckenspråk ses som en anpassning. De betonar att det är ett språk och vill att begreppet "specialskola" försvinner. Istället ska regionala grundskolor med teckenspråksprofil för döva, hörselskadade och dövblinda inrättas. Organisationerna är tveksamma om kommunerna kan erbjuda en god utbildning då de hittills inte visat stort intresse för deras målgrupp.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)

■ För SPSM som har hand om specialskolorna är ansvarsfördelningen mellan kommun och stat den viktigaste frågan. De menar att om utredningens förslag om att kommunerna ska betala merparten av kostnaderna för sina elever som går i specialskola blir verklighet kan specialskolans unika tvåspråkiga lärmiljö riskera att försvinna. Därför motsätter sig SPSM det. De anser också att konsekvenserna av förslaget om förkortad skolplikt – tio år istället för nio – måste analyseras mer.

Hörselskadades Riksförbund, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Sveriges Dövas Riksförbund och Förbundet Sveriges Dövblinda

■ Organisationerna efterlyser att skillnaden mellan teckenspråk som ämne och teckenspråk som undervisningsspråk görs tydligare. Att lära sig teckenspråk på lektionstid räcker inte. Man måste också få praktisera det i ett "språkbud".

Organisationerna vill ha en radikal skolreform där grundskolor med språkprofil svenska och teckenspråk inrättas runt om i landet och där regionala resurscenter med samlad kompetens finns. Utredningen föreslår en tillfällig nationell samordnare som bland annat ser till att kommunala skolor förbättras, något som organisationerna tycker inte räcker. De påpekar också att förskolefrågan måste ses över då det är angeläget att döva, hörselskadade och dövblinda barn får bra språkgrund innan de börjar grundskolan.

Barnplantorna

■ En diskussion om vilka som egentligen tillhör specialskolans målgrupp saknas, tycker Barnplantorna. Föräldraorganisationen är dock nöjd med en lång rad förslag som utredningen kommer med. Till exempel anser de att det är glädjande att utredningen inte skriver att "alla ska lära sig teckenspråk" utan bara att de som har behov av teckenspråk ska få det. När behovet av teckenspråk beräknas, ska inte ideologiska värderingar om teckenspråk vara med. Barnplantorna menar även att det är ett samhällsekonomiskt krav att utreda behovet av specialskolorna.

Föräldraorganisationen tror inte på lösningen med deltidselever under lång tid utan endast om de vill prova att gå i en annan skolorm en kortare period ifall den skola de nu går i kanske inte passar. Enligt Barnplantorna kan det bli en stigmatisering känslomässigt att gå i två olika lärandemiljöer som ofta även är olika sociala miljöer under lång tid, något som även ungdomsorganisationerna (Sveriges Dövas Ungdomsförbund med flera) ställt sig bakom.

Hallå där...

... Anna Ljungqvist, som efter fem år slutat som verksamhetsle-

hare för Tyst Teater. Hon är nu chefsproducent för Cirkus Cirkör.

Hur känns det att sluta på Tyst Teater efter fem år?

– Det kändes jättesorgligt och tråkigt, men också nödvändigt, för det Josette (Tyst Teaters konstnärliga ledare) och jag har jobbat för under de fem åren är att få in fler döva i verksamheten. Jag är väldigt stolt och glad över att Tyst Teater i dag har både en döv producent och en döv kommunika-

tör. Det som känns mest tråkigt för mig personligen är att jag kommer att lämna dövulturen som jag har fått ta del av under så många år. Men jag hoppas kunna hålla både teckenspråket och kontakten med döva vid liv genom mitt medlemskap i Stockholms Dövas Förening.

Några roliga ögonblick du minns?

– Det som först kommer till mig i minnesbanken är alla fantastiska resor när Tyst Teater har spelat sina föreställningar utomlands och att få möta den döva publiken i så vitt skilda länder som Rumänien, Iran, Ghana, Frankrike och Norge. Ett av mina starkaste produktionsminnen var arbetet vi gjorde 2007 med Odyssén, som var Tyst Teaters 30-årsjubileumsföreställning.

Vad tyckte du om den föreställningen?

– Det var en fantastisk storslagen berättelse och att vi lyckades göra den i samarbete med Cirkus Cirkör och Teater Manu (Norges svar på Tyst Teater). Processen var minst lika häftig som föreställningen i sig. Inte minst det att cirkusartisterna fick lära sig teckenspråk, och att de döva skådespe-

larna fick lära sig cirkus.

Vad tror du att du har bidragit med under din tid på Tyst Teater?

– Jag tror att jag har bidragit med min långa och stora produktionserfarenhet, och med en stabilitet. De människor som jag har jobbat med på Tyst Teater säger att jag står för trygghet och att min dörr alltid är öppen. Josette och jag har tillsammans från allra första början varit tydliga i vårt ledarskap med våra visioner med Tyst Teater. Jag är bra på kommunikation och att se till att personalen känner sig delaktig.

Hur ser du på framtiden för Tyst Teater?

– Jag ser väldigt positivt på framtiden. En stor fråga för Tyst Teater har varit att det inte finns så många utbildade teckenspråkiga skådespelare. I och med den nya skådespelarutbildningen på Stockholms dramatiska högskola kan förutsättningarna knappast bli bättre.

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: MIREILLE BERGENSTRÖM, RIKSTEATERN

ANNONSER

Här kommer Pippi Långstrump!

RIKSTEATERN

SPELAS PÅ TECKENSPRÅK

MEDVERKANDE:
JULI AF KLINTBERG, BÜLENT YALCIN
METTE MARQVARDSEN

REGI: DEBBIE Z. RENNIE

Turné & biljetter:
tystteater.riksteatern.se

OTHELLO
AV WILLIAM SHAKESPEARE

REGI: DRITERO KASAPI

SKÅDESPELARE
FRANCISCO SOBRADO
KIRSTI TORHAUG
DOUGLAS JOHANSSON
NADIA HUSSEIN JOHANSEN
MÅNS CLAUSEN
JOHANNES WANSELOW
GREGER LINDQUIST

TEXTAS TILL SVENSKA, FINSKA OCH ARABISKA

scen utan gränser
rajaton näyttämö

REGION TEATERN
BLERKINGE KRONBERG

RIKSTEATERN

DALATEATERN

RIKSTEATERN.SE/OTHELLO

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist**

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307207

Nya och gamla styrelseledamöter i WFDYS. I bakre raden, nummer fyra från höger, står Jenny Nilsson, WFDYS nyvalda ordförande.

SDU på WFDYS årsmöte i Sydafrika

HENRIK SUNDQVIST OCH JAG var med på WFDYS* årsmöte 16-17 juli i Durban, Sydafrika. Det kom ca 50 ungdomar från 29 länder till årsmötet. WFDYS är en sektion under WFD* och ordnar olika läger för världens döva barn och ungdomar i olika åldrar.

Under årsmötet diskuterade vi olika motioner och röstade fram länder som ska hålla i framtida WFDYS läger och valde fram en ny styrelse för fyra år framåt. Sverige var det enda land som hade skickat in motioner så vi svenskar var aktiva under årsmötet och beskrev våra motioner med olika förslag på hur WFDYS ska organisera sig och olika idéer på vad WFDYS kan arbeta för.

ALLA VÅRA MOTIONER röstades igenom så nu ska WFDYS till exempel starta arbetsgrupper där ungdomar från hela världen kan ställa upp och arbeta för WFDYS i olika områden, vara mer aktiva kring mänskliga rättigheter och bygga upp kontakter med andra internationella ungdomsorganisationer.

WFDYS handlingsplan och interna regler röstades också igenom. Efter motionerna var det dags för WFDYS utmärkelse som går till en ungdomsorganisation eller person som enligt WFDYS har gjort ett enastående arbete under de fyra år som gått.

Utmärkelsen gick till Italiens ungdomsförbund som har utvecklat verksamheten genom arbete med media, ungdomsfestivaler för italienska ungdomar och stöd till WFDYS genom att delta i alla WFDYS aktiviteter. Italien hade också nominerats som ett av de länder som vill arrangera WFDYS läger och de vann omröstningen och ska arrangera WFDYS juniorläger 2013. USA ska ordna WFDYS barnläger 2014 och nästa ungdomsläger äger rum i Turkiet 2015 innan kongressen.

SEDAN BLEV DET styrelseval. Jag var nominerad till ordförandeposten och den andra kandidaten drog tillbaka sin nominering. Så efter omröstningen utsågs jag till ny ordförande för de kommande fyra åren och det tycker jag är väldigt roligt. Det ska bli mycket spännande att arbeta med WFDYS. Robert från Uganda blev vice ordförande och Eeva från Finland röstades fram som sekreterare. Efter det blev det krångel när fyra styrelsemedlemmar skulle röstas fram och efter många timmars diskussioner röstade ombuden fram fyra styrelsemedlemmar. Dessa är Jannicke Kvitvaer från Norge, Ana Navas Serna från Spanien, Braam Jordaan från Sydafrika och Eun Jung Byu från Sydkorea.

ÅRSMÖTET AVSLUTADES halv tolv på kvällen så vi var alla trötta men nöjda och ser fram emot de kommande fyra åren med WFDYS. Vi hoppas att ni medlemmar är nyfikna på WFDYS och vill vara med på deras aktiviteter och läger för vi hade väldigt roligt under årsmötet när vi träffade många ungdomar från hela världen.

JENNY NILSSON, ORDFÖRANDE WFDYS

WFDYS STYRELSE

Ordförande: Jenny Nilsson, (Sverige)

Vice ordförande: Robert Sswewagudde (Uganda)

Sekreterare: Eeva Tupi (Finland)

Ledamöter: Braam Jordaan (Sydafrika), Jannicke Kvitvaer (Norge), Ana Navas Serna (Spanien), Eun Jung Byu (Sydkorea)

*WFDYS – World Federation of the Deaf Youth Section

*WFD – World Federation of the Deaf

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

SDHS
Stiftat 1993

Dövhistoriskt seminarium i Umeå den 15-16 oktober 2011

SVERIGES DÖVHISTORISKA SÄLLSKAP (SDHS) arrangerar det 19:e dövhistoriska seminariet på HSO-lokalen på Storgatan 76 i Umeå den 15 oktober. Utflykt till den gamla dövs skolan i Umeå inkl. Backenkyrkan ska ske den 16 oktober.

Seminarieavgiften är 300 kr för SDHS:s medlemmar samt Umeå Dövas Förenings medlemmar och 400 kr för icke medlemmar. Gällande föredrag om Umeå dövs stumskola för 100 kr för endast Umeå DF:s medlemmar.

Inbetalas till **plusgiro 854121-1 senast 15 september 2011**. Inträde till seminarium, kaffe och söndagens bussutflykt ingår i priset. Skriv på inbetalningskortet om vegetarisk mat önskas. Anmälan är bindande. Medlemsavgift är 200 kr/år och 400 kr/år för organisationer. Teckenspråkstolkar är beställda.

Program lördag 15 oktober

Kl. 9.00-9.30 Samling och kaffe med fralla.

Plats: HSO-lokalen, Storgatan 76, Umeå

Kl. 9.30-9.45 Ordförande Tomas Hedberg öppnar seminariet. Representanter från Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Dövas Ungdomsförbund.

Kl. 9.45-10.45 Föredrag: "Dövidrottens historia 200 år" av Urban Mesch.

Kl. 11.00-12.00 Föredrag: "Mäster Frans" av Anita Hellöre

Kl. 12.00-13.30 Lunch

Kl. 13.30-14.30 Föredrag: "Dövsstums skolan i Umeå 1856-1875" av Tomas Hedberg

Kl. 14.30-15.00 Kaffe med dopp

Kl. 15.00-16.00 Årsmöte

Kl. 18.00 Umeå Dövas Förenings 100-årsjubileumsfest på Folkets hus, Skolgatan 59

Program söndag 16 oktober

(obs - preliminärt)

Dövhistorisk utflykt till Grisbackaskolan och Backenkyrkan i Umeå.

Kl 8.00 Samling för färd

Kl 8.15 Avgång och färd mot Backenkyrkan

Kl 12.00 ca Umeå centrum

Reservation för ändringar

Frågor: Kontakta Maj Daver

E-postadress: maj.daver@comhem.se

eller maj.daver@sdrf.se

Rapport från förbundsstyrelsen:

Projekt och tolktjänstutredningen

■ Funktionshinderpolitik 2011-2016.

Regeringen har presenterat sin strategi för funktionshinderpolitik 2011 - 2016. Strategin syftar till att visa politikens inriktning med konkreta mål för samhällets insatser. Vi konstaterar att regeringen under rubriken "Särskola och specialskola med hög kvalitet", skriver att "den statliga specialskolan finns för elever som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan". Det uttrycker tydligt att specialskolan kommer att finnas kvar, men antyder också att regeringen har en handikappsyn på skolgången för döva elever, medan SDR och övriga dövsorganisationer vill gå till stånd ett förändrat synsätt, till en skola med språkprofil teckenspråk.

■ Handisam samordnar

■ Handisam har regeringens uppdrag att samordna funktionshinderpolitiken. För att öka kunskapen om teckenspråkiga döva hos myndigheten, så har SDR erbjudit Handisam en utbildningsdag, vilket generaldirektör Carl Älfrvåg är mycket positiv till.

■ Projekt Text till teckenspråk

■ Tal- och Punkskriftsbiblioteket, TPB ställer sig positiva till att ta över verksamheten Text till teckenspråk, som SDR har drivit som projekt. Efter en hemställan hos regeringen räknar vi med att det kommer med i budgetpropositionen hösten 2012 - vilket i praktiken innebär att TPB övertar verksamheten den 1 januari 2013. Projektet ska egentligen avslutas vid årsskiftet, och för att det inte skall uppstå ett glapp i verksamheten så kommer vi att söka medel hos Arvsfonden för ytterligare ett år.

■ Projekt Tillgänglighet genom teckenspråk

■ På projektets webbplats finns fem filmer som beskriver olika fall ur verkligheten, där döva utsätts för bristande tillgänglighet och diskriminering. Det kommer att produceras ytterligare fem filmer vars uppgift är att visa på optimala lösningar till de fem praktikfallen.

■ Projektansökan Dövas rätt(o)säkerhets

■ Kunskapen om döva och teckenspråkets betydelse för dövas livskvalitet är alltför liten i samhället. Många som ska fatta beslut som påverkar dövas livskvalitet och rättssäkerhet vänder sig till SDR med frågor, eftersom det inte finns någon annan instans att vända sig till.

SDR har därför ansökt hos Allmänna arvsfonden om projektmedel för att bygga en webbplats med nätverk, kunskapsforum och en nationell rådgivning. Detta behövs för att ge samhällets företrädare ökad kunskap om teckenspråkiga dövas situation, att de som arbetar inom offentlig och privat sektor får de redskap de behöver och att teckenspråkiga döva får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i praktiken

■ Kvalitetssäkringsprojekt

■ Projektet har genomfört en workshop för att diskutera kvalitetssäkring från olika perspektiv med deltagare från Språkrådet, Stockholms universitet, översättningsföretag och produktionsbolag. Projektets mål är att ta fram en kravprofil på teckenspråkiga filmer, och påbörja utbildning och auktorisation av översättare.

Projektet kommer att besöka några dövsföreningar för att göra intervjuer och få en samlad bild av hur döva vill att teckenspråkig film på webben bör ses ut, s k användargränssnitt.

■ Asylprojekt

■ Projektet som har pågått några år har till syfte att utveckla en modell för mottagande och introduktion av nyanlända döva och hörselskadade. Projektet avslutas i mars 2012.

Migrationsverket har visat stort intresse för en fortsättning på två år med två års förlängning, och har gjort en upphandling, där Västanvik folkhögskola är anbudsgivare.

■ Stiftelsen Hadar

■ Stiftelsen Hadar som SDR har varit en del av, har avvecklats. Kvarvarande medel fördelas, vilket innebär att SDR får ca 300 000 kr. Dessa medel ska satsas på ett arbetslivscentrum för döva i samarbete med Västanviks folkhögskola.

■ Tolkjänstutredningen

■ Ett första förslag från utredaren har kommit. SDRs arbetsgrupp har träffats för genomgång och synpunkter kommer att överlämnas till utredaren. SDR och SDU ingår i utredningens referensgrupp. Utredningen föreslår en ny statlig tolktjänstmyndighet vars huvuduppgift ska vara att upphandla, förmedla och utföra tolktjänst. Värt att nämna är att utredaren föreslår att samhället ska stå för vissa tolkkostnader i arbetslivet, för att underlätta för döva på arbetsmarknaden. Utredningen ska vara klar den 1 november.

HELENA FREMELL, FÖRBUNDSSEKRETERARE

nytt från förbund och förening

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

Rekordmånga pensionärer från Sverige, Norge, Danmark, Island och Finland, deltog i Nordisk Pensionärsträff i Finland i augusti i år. Även tolkarna är med på bild.

Glada pensionärer på Nordisk pensionärsträff i Finland

Lördagen den 6 augusti kom den dagen alla väntat på: nämligen en resa till Nordisk pensionärsträff i Finland. Vi var 18 svenskar plus två tolkar som mötte upp vid Värtahamnen och checkade in på båten. Vi åt buffé och hade en mysig samvaro under den vackra kvällen uppe på soldäck och diskuterade planer inför de kommande dagarna. Väl framme i Helsingfors hämtades vi med buss till Jaakkima Christian Folk High School (Jaakkima Kristna folkhögskola) och träffade deltagarna från våra nordiska grannländer.

På kvällen hälsade skolans rektor alla välkomna och berättade bland annat att skolan har allmänna linjer och korta kurser. Till hösten ska en fritidsledarutbildning bedrivas, en utbildning för skolassistenter, en integrerad utbildning för invandrare och sammanlagt är det ca 140 studenter som läser till hösten. 100 boenden finns i form av dubbelrum och ibland hyrs skolan ut.

Från Finland deltog 19 pensionärer, Sverige 18, Norge 14, Danmark 26 och Island 13. För första gången kunde Nordisk pensionärsträff ha lite över 100 deltagare (inkl tolkar) pga Finlands stora generositet och möjlighet till boende.

Under måndagförmiddagen hälsade Finlands dövas pensionärsförbundsordförande Esko alla välkomna till Finland. Han berättade om sitt pensionärsförbund och hur det är organiserat. Finland har ungefär 500 aktiva pensionärer.

Sedan var det Sveriges tur och då berättade vår ordförande om Sveriges pensionärsförbund och vilka projekt vi har jobbat med, speciellt om Äldre döva i samhället vilket uppskattades av deltagarna.

Därefter kom Lizz från Danmark som berättade om deras mål för Vägledare som hjälp för döva över 65 år, som även har förmedling med läkare, vårdcentraler osv.

Efter Danmark kom Toralf Ringsö, nybliven ordförande i seniorgruppen som deras pensionärsförbund heter, och berättade bl.a att dom har ca 250-300 pensionärer och åtta seniorgrupper (motsvarande våra pensionärsföreningar). Han berättade även att det blir

färre ungdomar och fler seniorer i dövföreningarna. Dom har bl.a haft föreläsningar om arvsrätt, hyresrätt och vid dessa föreläsningar var då två från varje seniorsträff med som sedan informerade om det hela på hemmaplan. Dövföreningen har rådgivningskurator (vägledare). Vidare planerar seniorgruppen en resa till Alicante i april/maj 2012 med 40-50 platser. Även de med rullator och rullstolar ska kunna delta! I Danmark har man också ett projekt som följer upp isolerade döva seniorer.

Islands deltagare visste inte så mycket om deras organisation men berättade bl.a att de har ungefär 30 pensionärer och att de brukar träffas på fredagar.

På måndagkväll var det dansk afton och där var det frågesport med intressanta frågor. Under den svenska aftonen och höll Ingvar Edwall och Thyra Lindström i trådarna. Därefter var det grillafton i grillstuga, bastu och bad och detta ägde rum varje kväll under hela veckan.

Under tisdagen åkte den danska och isländska plus halva finska gruppen till Viborg och norska och svenska deltagarna besökte då bland annat Saima kanalmuseet.

Under onsdagen var det ombytta roller och då åkte en grupp till Viborg i Ryssland och en annan grupp till Saima kanalmuseum. Väl framme i Viborg besökte vi bland annat en saluhall som sålde mat, kläder, kristaller, souvenirer med mera. Vi fick veta att då Finland ägde Viborg var det en välskött och en vacker stad som alla finnar var stolta över. Sen ryssarnas övertagande har Viborg mer eller mindre förfallit men fortfarande är det en stad som försöker behålla sin värdighet. Det kändes verkligen märkligt att stå på rysk mark.

Under torsdagen gjorde vi även utflykt till Konstmuseum Retreti, vilket var mycket intressant! Där berättades bland annat om skogsarbetarna förr och det visades även en utställning av ett gift par varav temat var Sorgebarn.

På kvällen var det Norsk afton med frågetävling, vilket uppskattades mycket. Roliga frågor med svar som vi skulle gissa om dom var sanna eller falska!

Olika aktiviteter i form av pilkastning, boule, bollkastning, gissning av antalet makaroner i burk, plocka ner klädnypor med en hand utan stöd osv har hållits under veckan och dessa lockade ofta till skratt. Vi fick också lära oss att binda en dagbok/gästbok och många passade då på att låta alla deltagarna skriva sina namn i deras böcker.

Sista dagen gjordes två utflykter, den ena till Lappeenranta för torgbesök och den andra till Imatra för att se på ett vattenfall.

På kvällen hölls ett bankett som avslutades med dans! Tyvärr inställdes teatern Totti som skulle haft föreställning under kvällen på grund av tekniska problem.

Tyvärr ställdes även två andra program in under veckan: föreläsningen av Markku Jokinen och Liisa Kaupinen, som tyvärr inte kunde komma, och bingo, men programmen kunde fyllas ut med annat innehåll.

Sammanfattningsvis var veckan trevlig med fin gruppgemenskap och även om vädret varit så och så går inget upp mot den fina gruppsammanhållningen vi hade.

Nästa pensionärsträff/seniorsträff kommer att hållas på Island år 2013 och vi är många som vill dit.

VID ANTECKNINGARNA THYRA

Texter till Dövas Tidnings insändarsidor sänds via e-post till: asa.moller@sdrf.se eller postas till:
Dövas Tidning, SDR, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm.
Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen
(som har tystnadsplikt). *Korta texter vinner fler läsare!*

insändare

Husvagnsklubben firade 25 år på Öland

■ I år fyller Sveriges Dövas Husvagnsklubb 25 år och det firade vi en vecka i juli på Lundegård camping i Köpingsvik på Öland.

Hela 43 ekipage slöt upp och vi hade en mängd olika aktiviteter, t. ex. en utflykt till Wannborga Bränneri & Vingård och olika tävlingar m.m. Vädret var skapligt och en dag hade vi långbord med gemensam middag för 102 personer, rekord för SDH! Mer information om aktiviteter och annat finns på vår hemsida. Adressen är www.s-d-h.se.

KENT SIK, SEKRETERARE I SDH

"Dags ändra vissa attityder i dövrörelsen!"

Jag vill ta upp en känslig fråga inom dövrörelsen som jag tycker är väldigt viktig för vår framtid.

Det finns generationer med många döva familjemedlemmar medan andra inte har några döva i släkten. Alla har olika livserfarenheter och kunskapsnivåer. Tyvärr har jag upplevt att alla inte välkomnas in i föreningslivet. Det finns de som upplever att tjänstemän, styrelseledamöter och en del medlemmar försöker utesluta vissa personer eller tydligt visar att de inte är välkomna. Detta trots att föreningen ska vara öppen för alla. Det finns personer som pratar om att döva alltid är välkomna till dövrörelsen men det visar de inte med rätt attityd och handling. Det finns döva är som inte tillräckligt "döva" och inte har tillräcklig "dövidentitet" för att få vara delaktiga i dövrörelsens arbete.

Man måste tänka på att det finns människor med olika erfarenheter och man ska respektera olika åsikter och mångfalden inom föreningslivet.

I en del föreningsstyrelser klagar man över att yngre inte kommer och tar plats i föreningsarbetet men många döva ungdomar upplever att de inte har behov av att gå till dövföreningen och att de äldre tror de är oansvariga.

Jag har själv blivit tillfrågad: "Har du inte döva föräldrar?" "Det märks inte på dig att du har hörande föräldrar".

Då undrar jag om man måste ha ett speciellt efternamn eller ha flera döva i släkten för att komma in i styrelsen eller bli medlem? Varför är det inte 10 000 döva som är med i SDR när det finns ca 10 000 döva i Sverige? SDR hade (2007) 4400 medlemmar i medlemsregistret. Av dem är många hörande. Antalet döva medlemmar är alltså mindre. Det borde finnas 20 000 – 30 000 medlemmar idag med tanke på att SDR är en av de äldsta organisationerna inom funktionshinderområdet.

Om det ska bli bättre stämning inom dövrörelsen måste vi diskutera våra attityder och beteenden mot varandra och hur de ska praktiseras för att förbättra vår fina rörelse.

Hittat från Wikipedia: "SDR anser att alla människor har lika värde oavsett fysiska eller psykiska funktionshinder, kön, sexuell läggning eller etnisk härkomst".

Med positiv attityd och en öppnare dövrörelse skapar man också mångfald.

Vi kan bli starkare och bekämpa det som orsakar ett dåligt samhällsklimat till en harmoniskt teckenspråksvänligt Sverige.

KENNETH SANDBERG, GÖTEBORG

Till minne – Göte Hanson

Professor emeritus Göte Hanson, Stockholm har gått bort, 87 år. Hans närmaste sörjande är maken Margareta och barnen Mikael och Marika med familjer. Göte var från början dövlärare och sedan föreståndare för dåvarande dövlärarseminariet på Manillaskolan. Sedan var han professor i psykologi vid Stockholms universitet. Han var en av de första dövlärarna som i slutet på 1950 talet förstått att döva elever behöver teckenspråk i undervisningen. Han lyssnade på dövas erfarenheter och förstod tidigt att teckenspråket är dövas språk. Äldre döva talar fortfarande om Uppsalamötet 1970 då Göte tillsammans med Terje Basilier och Kerstin Nordén så fint lade fram döva barns behov av kommunikation på teckenspråk. Göte framhöll i sitt föredrag att man helt enkelt måste använda teckenspråket i undervisningen för att nå goda resultat. Han framhöll även detta för skolmyndigheterna som fann honom så obekvämt att han måste sluta vid dövskolan för att forska.

Göte deltog också på olika sätt i SDR:s kamp för att få teckenspråket erkänt som språk. Under 1960- talet anlätades han av SDR att leda enkätundersökningar som sedan publicerades med titeln "Fakta om den döves situation under och efter skoltiden". Det bekräftades att vuxna döva hade missat en stor mängd av kunskaper p.g.a. den orala undervisningen. De fick träna hårt för att lära sig tala och avläsa dövlärarnas munrörelser. Ett antal forskningsuppgifter av skolhistoriskt slag finns om hur döva elever utsattes i undervisningen p.g.a. att de inte kunde avläsa lärarnas läpprörelser. Att kunna avläsa var en förutsättning för att klara skolarbetet. För elever som hade svårt att avläsa blev deras studietid en plåga. För dem blev dövskolan i stället åtta års straffarbete.

Jag har intervjuat Göte flera gånger. Göte var humoristisk men samtidigt besviken på att skolmyndigheterna trots allt inte lyssnade på dövas erfarenheter. Den sista intervjun gjordes år 2008. Han hävdade då att en sanningskommission är oerhört viktig så alla berörda får komma till tals och dokumentera konsekvenser av förtrycket av teckenspråket.

För att hedra honom hoppas vi också på ett positivt besked att regeringen tillsätter en utredning för att kartlägga som kan leda till att staten ber om ursäkt.

Vi minns honom med glädje och tacksamhet för allt vad han har gjort för oss.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Till minne – Eric Odéen

Eric Odéen Ljungby gick bort den 28:e juli 2011 inför en förestående operation i Lund. Han blev 80 år gammal.

Jag väljer att teckna hans minne genom att ge en beskrivning av hans liv, hans engagemang och intressen.

Eric växte upp i en lantbrukarfamilj i Södra Ljunga, en socken någon mil sydöst om Ljungby.

Denna trakt har en starkare betoning på jordbruk, snarare än skogsbruk, jämfört med stora delar av Småland i övrigt. Eric var yngst i en syskonskara på fem. Något försenat började hans skolgång i byskolan. Även om hans hörsel då var något bättre så fungerade ej skolgången särskilt bra. En lycklig slump medförde att Erics situation upptäcktes av en kringresande pastor vid besök i hemmet. Han tyckte att Eric skulle passa bättre på en dövskola och rekommenderade kontakt. Valet blev dövskolan i Örebro och vi skriver då år 1943.

I Örebro fick Eric börja om från ruta 1 och när skolgången i Örebro var över var tonårstiden förbi. Eric trivdes mycket bra i Örebro och många gånger uttryckte han sin stora tacksamhet för denna möjlighet. När han själv berättar nämner han särskilt den goda talkorrektion och röstpassning som ingick i skolans schema. Eric kom att ha stor nytta av detta genom ett över 40-årigt yrkesliv i hörande miljöer.

Efter avslutad skolgång, som ej fortsatte vid yrkesskola, återvände Eric till hemtrakten.

Eric kom att vara verksam vid skrädderi, något år inom träindustrin och därefter vid metallindustrin i Ljungby. Samtidigt var Eric mycket verksam vid jordbruket tillsammans med sin bror. Faderns bortgång redan år 1951 stärkte sammanhållningen inom familjen och viljan att klara jordbruksdriften som förut.

År 1978 kom "det stora lyftet" enligt Erics utsago. Han blev anställd vid Strålfors AB, ett grafiskt företag och Ljungby största företag. Företaget hade då ca 500 anställda och börsin-

troducerades under 1980-talet. Efter uppköp av Posten AB i början av 2000-talet avfördes det dock från börslistan.

Anställningen vid Strålfors medförde många nya kontakter vilket givetvis underlättades av Erics utåtriktade läggning och humoristiska och trevliga attityd till de människor han mötte i olika sammanhang.

En hjärtinfarkt år 1988 medförde dock att Eric fick ta det lite lugnare och år 1993 började han jobba på halvtid hos Dövas Förening i Kronobergs län. Eric kom att trivas mycket bra som kanslist hos Dövas Förening och även här mötte Eric många stimulerade kontakter i föreningens verksamhet.

År 1996 var det dags för pension, men Eric kom likväl att fortsätta arbeta vid kansliet ideellt flera dagar i veckan ända fram till år 2009. En i sanning beundransvärd insats i all synnerhet som arbetet hela tiden innebar pendling från hemmet i Ljungby.

I mitten av 1950-talet blev Eric medlem i Dövas Förening i Kronobergs län. Dövas Förening kom att bli "förening nr 1" i Erics hjärta och liv. Eric var styrelseledamot i sammanlagt 42 år, varav 19 som ordförande, 6 som sekreterare och 17 som ledamot vartill kommer några år på suppleantplatser. 1976 var Erics första år som ordförande och detta fortsatte omväxlande fram till och med år 2007.

Eric kom att bli en populär ordförande och till detta bidrog hans egenskaper; en pragmatisk läggning, ett trevligt bemötande av de människor han mötte, stor uthållighet i olika arbetsuppgifter och ett humoristiskt anslag som kunde "lösa knutar" och "öppna dörrar".

Eric blev också ett välkänt ansikte inom SDR. Eric var ett av Dövas Förenings ombud vid kongresserna alltifrån Motala år 1979 till och med Leksand år 2009. Totalt blev det 10 kongresser i oavbruten följd.

Detta kunde kanske räcka... men inte så för Eric! Även Svenska Kyrkans arbete bland döva fick ta del av Erics engagemang. År 1973 blev han kyrkovärd i Dövkyrkans arbete inom Kronobergs län och kvarstod i detta till och med hösten 2009.

Eric var mycket väl lämpad till kyrkovärd genom sin respekt för uppdraget som utfördes med pietet och med en etisk och estetisk hållning som stämde väl överens med rollen. Det kan även nämnas att Eric i uppdraget var närvarande vid nästa alla gudstjänster för döva i Kronobergs län under sin tid som kyrkovärd. En ideell arbetsinsats, som i sin omfattning, är mycket beundransvärd.

Eric kände även ett stort engagemang i Dövas Afrikamission, DAM. Han var där engagerad i riksstyrelsen under många år. DAMs insatser för döva barns skolgång i Afrika slog nog an på en känslig del i hjärtat... nämligen minnet av den egna skoltiden.

Erik hade många intressen... intresset för djur behöll han hela livet genom arbete vid och genom alla besöken till barndomshemmet.

I mitten av 1960-talet började Eric följa med på bussresor lite varstans i Europa. Resorna blev med tiden många och ett 20-tal länder i Europa fick ett besök. Eric var med på dövas världskongress i USA 1975 och besök till Israel berörde honom särskilt.

Under skoltiden fick Eric kontakt med Örebro idrottsvärld... i fotboll och bandy (då ett elitlag). Örebro Sportklubb kom därefter att förbli "fotbollslaget i hans hjärta". Eric var här alltid välinformerad om spelare, resultat och sportslig utveckling. Ansträngningar att förmå Eric att byta favoritlag till Östers IF i Växjö förblev helt resultatlösa.

Eric var även en god konstnär... han målade fina tavlor i olja och ofta med motiv från naturen.

Eric sörjes närmast av trolovad Eva Karlsson, en syster, syskonbarn samt många vänner.

Dövas Förening i Kronobergs län sörjer en god medlem och vi döva i Kronobergs län sörjer en god kamrat.

TORVALD ERLANDSSON

Konfirmander på Djurgårdsträff

■ Vi hade firat 60 års konfirmationsträff från Manillaskolan. Vi samlades vid Vårdshuset Ulla Winblad på Djurgården och åt god mat och kaffe. Efteråt åkte vi till Dövas Hus i Stockholm eftersom några kamrater inte besökt lokalen tidigare. Lena Ryden informerade oss om olika aktiviteter.

GUN ANDERSSON

HAR DU FLYTTAT?

Anmäl din nya adress direkt till din Dövförening och till medlem@sdr.org

Ett gäng döva Lunda-bor firade i sina turkosa tröjor.

WDSL-dagen firad i Lund

■ Teckenspråkiga turkosklädda döva kom till Stortorget i Lund den 10 september för att fira The World Day of Sign Languages. Vi delade ut teckenkort till folk på torget och försökte lära ut litet teckenspråk till de som var intresserade. Därefter fortsatte vi firandet på en bra restaurang.

HELEN MOLNAR

Från Stortorget i Lund.

12:e Dövfilmfestival 2-3 december.

Dövfilmfestival – inte störst men både bredast och smalast, intressantast, konstigast och roligast – helt enkelt inte värt att missa!

Årets Dövfilmfestival innehåller så klart långfilm och kortfilm, dokumentärer och fester! Se programmet inom kort på www.dovfilmfestival.nu

Varmt välkomna!

Konfirmandträff med många glada minnen

Tänk att det var 50 år sedan vi slutade skolan. Det var många år sedan, men kändes ändå så nära. Nu träffades vi igen som glada pensionärer! Vi som gått i Örebro skolan åren 1953–1961 konfirmerades i Nikolaikyrkan i Örebro den 10 juni 1961 av kyrkoherde Alvar Grundborg. Vi var en rätt stor grupp, nu s k 40-talister; 33 elever. Med oss fanns rektor Hilding Zommarin och våra lärare Lars-Erik Hedenborg, Folke Söderling, Ebba Johnsson och Sven Schyberg.

Sedan dess har vi hunnit med att fira 10-, 20-, 30- och 40-årsjubileum. Alla träffarna var i Örebro, med undantag av 30-årsjubiléet som firades med en gemensam båtresor med Stena Line från Göteborg till Amsterdam.

Så den 10-12 augusti 2011 möttes vi som gått i skolan på Manilla och i Örebro på Västankviks folkhögskola i Leksand för ett gemensamt firande. Vi var ca 30 personer som deltog, inklusive medföljande make/maka/sambo.

Vi anlände till Västankvik på onsdagskvällen den 10 augusti och träffades på Blå torget i skolbyggnaden. Det blev många kära återseenden.

Många av oss har ju träffats i olika sammanhang under årens lopp, både privat och vid arrangemang inom dövrörelsen. Men trots det är det alltid lika roligt att ses igen. Det är en stark sammanhållning. Vi fick en kort information om vad som skulle hända under de här dagarna. Vid middagen och under kvällen fick vi tillfälle att umgås och vi hade mycket att prata om, som vår barndom och skoltiden och uppväxt på skolan och i fosterhem, hur vi busade och vad vi gjorde. Vi skrattade åt alla minnen. Några hade med sig fotoalbum som vi tittade i.

På torsdagen efter frukost kunde vi se oss omkring på skolan både ute och inne. Vi tittade på den fina trädgården med olika "rum" där man kunde se, lukta och känna på växterna. Det blev ett besök hos Niklas Björkstrand som berättade om sitt företag och sitt arbete. Vi hann också med en tipspromenad med elva frågor. En av frågorna ställde till lite huvudbry, vad var tyngst vatten eller is eller var det lika tungt?

Efter lunch hann vi med ett besök i SDI:s museum som finns i källaren i matsalsbyggnaden. Där kunde vi se en imponerande samling av priser, fotografier, material och dräkter från olika tider, idrotter och tävlingar runt om i världen.

Före kaffet träffades vi i ett klassrum där en av skolans personal Eva Norberg berättade om skolans verksamhet och historia.

Det blev lite tid över under eftermiddagen då passade några på att göra ett besök i Leksand

Örebrogruppen. Nedre raden fr v: Birgitta Orström Lind, Christina Ulfsparré, Lena Uusijärvi, Monika Eriksson, Göran Persson, Inga-Lill Wennbrant, Liv Lunde och Barbro Fröjd. Övre raden fr v: Anders Sundström, Göran Johansson och Birgitta Bäckman.

Manillagruppen. Nedre raden fr v: Marianne Brodin, Lilian Svensson, Margareta Björklund, Eva Ozolins, Vija Bergström, Åsa Kruth och Kerstin Cronström. Övre raden fr v: Gunnar Cederberg, Lars Menot, Ingemar Lindberg och Birgitta Persson.

och i SDR:s butik Gåvan.

Till kvällen hade vi gjort oss fina till jubileumsmiddagen. Vi träffades först ute på gräsplatan vid matsalsbyggnaden. Där blev vi fotograferade gruppvis innan vi satte oss till bords i matsalen. Där serverades som förrätt en tunnbrödskrutong med skagenröra, varmrätten bestod av ugnstek kalvfilé med baconlindad grön sparris, kantarellsås och kokt potatis. Till kaffet serverades en amerikansk cheesecake med sylt.

På fredagen kunde vi fortsätta umgås med varandra fram till lunch. Vi satt i Blå torget. Där i korridoren hänger en serie svartvita fotografier på elever från skolan på Blockhusudden som firade sportlov på Carlborgsons gård i februari 1963. Då fyra av oss var med på konfirmationsträffen passade vi på att ta en bild på oss framför en av fotografierna. Tänk att det är 48 år mellan bilderna!

Efter lunch var det dags för oss att säga adjö till varandra och tacka Birgitta och Göran Persson och Liv Lunde för ett par mycket fina och innehållsrika dagar.

BIRGITTA ORSTRÖM LIND OCH EVA OZOLINS

TOMAS LAGERGREN

Tomas Lagergren

Magkänslan berättar mycket. Den var klockren där och då. Och sanningen kommer alltid fram till slut.

Möten man aldrig glömmer...

Alla som jobbar med människor i någon form har upplevt det. Att vissa möten fastnar, medan andra faller i glömska. Det finns artiklar jag skrivit som jag kommer ihåg först när jag läser dem i tidningen medan det finns andra som jag aldrig kommer att glömma.

Mötet med bröderna Farkondeh är ett av dem. Mitt jobb som journalist innebär många möten, i alla möjliga sammanhang och miljöer. Jag har jobbat i finkläder i Blå hallen, intervjuat ministrar, trampat genom en myr på en älgjakt, blivit skjutsad runt, välkomnad och visad runt i folks hem och fått de mest sanslösa saker berättade för mig över en kopp te. En har till och med kommit ut ur garderoben för mig under intervju. Allt det är bara en bråkdel av det jag upplevt under mina sju år på DT.

Tillbaka till bröderna. Jag vill berätta hur jag personligen följt deras resa till det svenska medborgarskapet. Första gången jag träffade dem var 2005 i Filipstad, där de bodde den första tiden i Sverige. När jag kom fram mötte jag upp brödernas representant, pastor Bengt Sjöberg som engagerat sig enormt mycket i deras fall. Två tolkar var med. Att använda tolk är en del av jobbet ibland, så det var bara som vanligt. Jag visste inte så mycket mer än att de hade fått avslag flera gånger och skulle avisas. I samma veva skrev vi i DT om några andra sådana fall. Inte alla slutar lyckligt. Det vet alla.

Sagt och gjort. Jag steg in i deras lägenhet som var mycket spartanskt möblerad. Vi hälsade, men bröderna var försiktiga och deras kroppsspråk sa allt. De var nedgångna av all oro. Vi satte oss i vardagsrummet där de två bröderna satt bredvid varandra på den säng som stod i rummet. Det syntes att de ätit dåligt, sovit dåligt och mädde allmänt dåligt.

Det finns folk jag har intervjuat som ljugit mig rätt upp i ansiktet. Men vi journalister måste utgå att det personen berättar är sant. Och magkänslan berättar mycket. Den var klockren där och då. Och sanningen kommer alltid fram till slut.

De berättade att de försökt bilda en dövförening men fick stryk av regimpolisen Basiji och förföljdes, familjen blev kränkt och det gick så långt att deras pappa dog i hjärtinfarkt efter att ha sett bröderna misshandlas av Basiji. Till slut fick de nog och stack. Det de berättade för mig den dagen för sex år sedan påverkade mig såklart. Inte under jobbet gång, då är man strikt professionell. Men i busen hem, efteråt kändes det i magen. Ju längre historien pågick fick jag en insikt om Sverige som humant land. Sverige är det på många sätt, men bryter också mot mänskliga rättigheter genom att helt enkelt "glömma" invandrare som hamnar i det vakuum de två bröderna hamnade i – ett ingenmansland. Varken Iran eller Sverige ville veta av dem.

Alla pratar om att vi journalister antingen tar ställning eller inte tar ställning, det är mycket på grund av alla "expertjournalister" som kommenterar varandra i medierna. Den kommenterande journalistiken är jag inget fan av, men vi är människor: Nyhetsvärderingen är subjektiv, inte själva jobbet. Då är vi objektiva. Och professionella journalister vet hur man ska skilja på jaget och skrivandet. Det är två olika saker och man ska alltid väga två sidor mot varandra.

Medmänsklighet är dock en helt annan sak. Man behöver inte klappa axel och tycka synd om folk under intervjun. Det är inte vårt jobb.

Men när man följt två bröder under flera år lär man känna varandra lite mer och mer för varje gång. Och vi blev vänner. När jag fick veta av Daniel att de fått det de längtat efter i nio år – det svenska medborgarskapet – blev jag jätteglad. Och det är inte bara för deras skull, utan för min. För att jag äntligen kunde skriva punkt. Varför?

För att bröderna är mina vänner. När allt kommer omkring.

TOMAS LAGERGREN

Budapest får kanske Deaflympics 2013

■ ICSD hade kongress i Rom i september. Tre svenska representanter från Svenska Dövidrottsförbundet (SDI) deltog. 47 av 104 ICSD:s medlemsländer var på plats, rapporterar SDI. Ungerska Paralympics, den ungerska olympiska kommittén och ICSD ska tillsammans arbeta för att ha sommar-Deaflympics i Budapest 2013, meddelades det under kongressen. I december väntas ett definitivt besked komma. Aten skulle annars ha arrangerat sommar-Deaflympics 2013, men ställde in av ekonomiska skäl. 2017 arrangerar Turkiets huvudstad, Ankara, sommar-Deaflympics. De svenska representanterna ville egentligen att Argentina skulle vinna då Sydamerika aldrig hade arrangerat Deaflympics tidigare. Två-tre länder vill arrangera vinterspelen 2015. Detaljer om vilka de är, kommer senare, enligt SDI.

Sveriges största tolkbolag fick nya ägare

■ Stockholmstolkarna (ofta förkortad STAB), Sveriges största teckenspråkstolkbolag, har numera fyra nya ägare. De är alla teckenspråkstolkar och heter: Lisa Kellerman, Lisbet Holm, Priscilla Ferrera och Sofia Lundqvist. Företagets förra ägare och VD, Kerstin Björk kommer dock att vara kvar i företaget. Hon arbetar 16 timmar i veckan, är ordförande, rådgivare och skriver STAB:s historia.

TM-9000 den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade

Totalmöteslösning med bild, text och ljud

NYHET !! Nu även med texttelefoni (Ring och ta emot texttelefonsamtal).

Tillkopplingar

TM-9000 kan lätt anpassas till dina behov. Koppla till större skärm, externt tangentbord & mus, telefon med hörslina, bluetooth halsslinga, extern kamera, diverse varseblivningssystem m. m.

Trepartssamtal

TM-9000 användare kan ringa trepartssamtal till andra TM-9000 brukare, där alla tre kan se, höra och texta till varandra.

Ljusvarseblivning i olika färger

Inbyggd ljusvarseblivning med valbar färg till dina kontaktgrupper. Färgen på ljussignalen visar vilken kontaktgrupp uppringaren tillhör t. ex. familj, vänner, arbete.

Realtids text eller chatt

Du kan skriva och ta emot text till/från din motpart under videosamtals gång. Du kan välja mellan att använda realtids text eller chatt.

Trådlös WiFi 802.11 b/g/n

TM-9000 har en kraftfull trådlös internet mottagare som medför både snabb mottagning och lång räckvidd.

3G

Du kan koppla TM-9000 trådlöst till en 3G router (finns i fickformat). Detta ger dig friheten att ringa videosamtal oavsett var du är till bildförmedlingstjänsten, dina vänner, familj m. m.

RSS länkar

Internet

Väder

RJ11
Uttag för telefon
varseblivning

Inbyggd CCD
vidvinkelkamera

LED Pekskärm

Bluetooth

Digital fotoram
via USB/SD kort

Uttag för hörlurar
och mik.

TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordnare eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhängutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen. Har du redan en TM-9000 kan du uppgradera den med texttelefonfunktion genom att ansöka om det hos din ordnare.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss, vi har teckenspråkskunnig personal :

Taltel : 040-661 41 80 | 3G video/mobil : 0702 45 65 00 | mail@tm9000.se | Fax : 040-661 41 88
Bildtelefon : 0406060432@t-meeting.se | www.tm9000.se

T-MEETING

Var som helst Hur som helst När som helst

Friheten i dina händer!

Nu kan du kommunicera smidigt på teckenspråk överallt, eftersom Allan eC nu finns för mobilen.

Omnitor

Hitta din egen bildtelefonlösning! Besök www.omnitor.se

NYHET!

Nu kan du ringa nödsamtal direkt till 112 via bildtelefoner från Omnitor!
Vi erbjuder dig tryggheten att nå SOS Alarm med teckenspråkstolk dygnet runt alla dagar i veckan,
via din bildtelefon. Se mer information på www.omnitor.se

